

MENS en Wereld

Laagontwikkelde gebieden

Beschouwt men deze foto aandachtig, dan is maar één slotsom mogelijk: een held, een held van onze tijd is deze man. Geen Sint Joris, die zwaar gewapend een draak bestreed, geen heldhaftig geklede, van pistool en zweep voorziene dompteur, die oude dreesleeuwen plaagt en ze dan straft omdat ze even brulden, neen, een man in een gewoon burgerpakje, gewapend met een borstel. Hij waagt zijn leven, vastberaden, koelbloedig en riskeert dat niet alleen de borstel met huid en haar, maar ook hijzelf zo zal worden genuttigd. En waarom waagt hij zijn leven? Voor een filmmaatschappij? Om de liefde van een vrouw te winnen? Verricht hij een reclamestunt voor een borstelfabriek? Niets van dit al. Hij verklaarde eenvoudig dat hij die slordige baard niet langer kon aanzien. Het is een ordelijke man, geen Franciscus van Assisi, geen hypnotiseur, geen sensatiezoeker. Hij kon het gewoon niet langer aanzien. Dus een werkelijke held, een belangeloze held, al gooit hij zaterdags met pijltjes op een schijfje en al heeft hij geen medalljes op zijn borst.

Of zou het een plaatje zijn uit een dierentuin waar men alle veiligheidsapparaten niet ziet en waar deze man de leeuw inspuut, voordat hem een tand wordt getrokken, hetgeen hoognodig was, want de leeuw deed geen oog meer dicht? Neen, gelooft u ons, de foto werd niet in een dierentuin genomen. Een paradijsopname, een treffende illustratie van de eendracht en de vrede voor de vreselijke gebeurtenis kan het moeilijk zijn in die kleren en zo'n foto-apparaat. Is dan deze koning Nobel misschien een konstitutioneel vorst geworden, wiens macht beperkt werd door voorschriften? Is het een gedegenereerde koning, alleen nog vriendelijk tegen allen, een vegetarisch vorst, zonder fut, zonder gezonde mensenhaat en eetlust?

Niets van dit alles. Het is een absoluut heerser, grimmig, grillig, bloeddorstig, ongenaakbaar. Welke mogelijkheid men ook veronderstelt, deze gewone Brit is een buitengewone held, gedreven door een gevoel van orde en reinheid, waarvoor hij, nonchalant, zijn leven waagt in een poging om met een borstel deze opgezette leeuw te fatsoeneren. Een heldhaftige opzet.

Op de H.B.-vergadering van 26 mei j.l. keurde het hoofdbestuur van het H.V. een rapport over de laagontwikkelde gebieden goed, dat door een daartoe ingestelde commissie was tot stand gekomen. Binnenkort zal dit rapport vermenigvuldigd en verspreid worden en indien de behoefte gebleken is, ook gedrukt.

Tijdens het kongres van 1953 aanvaardde het H.B. de suggestie om een veelzijdige commissie samen te stellen die van advies zou kunnen dienen omtrent de problemen van de achtergebleven gebieden, van de verhouding der rassen en van de vluchtelingen. Deze commissie splitsde zich in twee sub-kommissies en het rapport van sub-kommissie A, ligt nu voor ons. De leden van deze sub-kommissie waren M. Buytenhuis, dr. J. Kwee Swan Liat, R. Schrader, ir. P. Schut en prof. dr. W. F. Wertheim. Aanvankelijk was J. Bijleveld voorzitter, sinds 1 april '55 ir. P. Schut. Tweede voorzitter was dr. J. P. van Praag, secretaris J. H. Kramer.

In de stellingen, achter het eigenlijke rapport geformuleerd, staat dat het probleem van de laagontwikkelde gebieden een vraagstuk van menselijke relaties is en dat het Hum. Verbond in Nederland en door zijn internationale betrekkingen ook buiten Nederland ertoe kan bijdragen de stimulans tot verbetering van de menselijke relaties te doen ontstaan, in de meer ontwikkelde landen.

Dit is dus het motief en de pretentie van de commissie. In stelling 9 staat te lezen dat het Hum. Verbond niet de organisatie is om plannen voor hulp aan laagontwikkelde gebieden op te stellen of uit te werken. Dat is de bescheidenheid van de commissie. De lezer doet dan ook goed te beseffen dat de commissie geen nieuwe initiatieven ontvouwt, dat zij geen concrete plannen lanceert, dat zij beseft dat er geen specifiek humanistische oplossing is voor dit probleem. Wat zij doet is op een kundige, ernstige en zakelijke toon, waaronder de bewogenheid om de medemens in de bedoelde gebieden

toch onmiskenbaar klinkt, het probleem en de draagwijdte nog eens onder de aandacht te brengen.

De omstandigheden dat *meer dan de helft van alle mensen leeft onder een redelijk menselijk peil*, is een feit dat meer bekendheid moet krijgen, dat wakker moet schudden en dat moet doordringen; ook het feit dat de problemen door de meer bevoorrechte landen direkt te beïnvloeden zijn.

„De vraag kan gesteld worden,” zegt het rapport, „of wel van enig volk verwacht mag worden dat het uit idealistische motieven een deel van zijn rijkdom beschikbaar zal stellen aan arme volken. Het antwoord hierop moet luiden dat meestal zulk een hulp pas op grote schaal en over langere periode te verwachten is indien bij het betrokken volk de overtuiging zou ontstaan, dat zulk een handelwijze tevens in zijn eigen belang zou zijn.” De opstellers van het rapport achten dit „geenszins een onmogelijkheid”.

En in deze zienswijze, die idealisme verbindt aan eigenbelang ligt de waarborg voor een zeker gerechtvaardigd optimisme t.a.v. deze gebieden. Zij die alles verwachten van idealisme alleen, zullen steeds weer teleurgesteld worden in hun medemens; zij die hun plannen afstemmen uitsluitend op het eigenbelang zijn onwaardig een ideaal met hoge etische waarde te dienen, maar in de combinatie ligt de waarborg van het succes, voor de hongerende Chinees, de Egyptische fellah, de Syrische ezelrijver of de Pakistaanse huiswever.

Alleen op deze basis kan ook een hulpprogramma voor de helft van het mensdom effect hebben. Het is verheugend dat het Hum. Verbond dit rapport tot stand heeft gebracht en zo een bijdrage heeft geleverd tot een betere kennis en een beter begrip voor dit zo essentiële vraagstuk voor de aardebewoners.

KRITISCH ALLERLEI

De redactie van het katholieke tijdschrift „Te Elfder ure” laat nu en dan niet-katholieken ronduit zeggen wat ze van het Nederlandse katholicisme denken. In het meinummer is het woord aan ir. C. M. R. Davidson:

„Met r.-k. vrienden heb ik herhaaldelijk eerlijk, diep en ernstig van gedachten gewisseld over hun geloof. Hierbij bleek mij zeer dikwijls dat zij innerlijk gespleten waren en een tweestrijd voerden tussen hun wetenschap en hun geloof, hun Oranjeliefde en de rol van de Oranjes in de geschiedenis, hun drang naar geloofsvrijheid en hun angst voor de hel, hun zin voor onafhankelijkheid en hun onderdanigheid aan de pastoor, hun oprechte streven tot onbekrompenheid van geest en de dwang van de kerk tot bepaalde opvattingen... In het konflikt tussen de onverdraagzaamheid van het katholicisme en de vrijheidszin van de Nederlander kozen bij het begin van de hervorming vooraanstaande katholieken, en in het bijzonder de r.-k. adel, de zijde van de geloofsvrijheid. Ik ben er geenszins zeker van, dat de katholieke intellectuelen dit thans weer zullen doen, wanneer er een katholieke meerderheid in ons volk zal zijn.”

De maan zou volgens sommigen zijn ontstaan, doordat een stuk aarde ter plaatse van Polynesië de wereldruimte werd ingeslingerd. Dit stuk aarde zou het meeste van het basalt uit die streek hebben meegenomen. Dit betekent dus, dat op de bodem van de Stille Oceaan slechts een dunne laag basalt, rustende op de daaronder liggende vloer van graniet, zou voorkomen. Wat is er nu hiervan waar? Niets, zo zegt dr. Press, want uit een door hem ingesteld onderzoek is gebleken, dat onder alle oceanen de basalt- en granietlagen gelijk zijn. Daarenboven heeft hij ook niets gevonden, dat zou kunnen lijken op weggezonken werelddelen, zoals het legendarische Atlantis, deelt de N.R.C. mede.

Nog steeds schijnen sommige bisschoppen het noodzakelijk te vinden de aandacht van het Spaanse volk van aktuele maatschappelijke en geestelijke problemen af te leiden naar de „dreiging van protestantisme en vrijmetselarij”. Wij wisten overigens niet, dat protestantisme en vrijmetselarij in Spanje zulke belangrijke geestelijke stromingen zijn, dat hiertegen bij herhaling gewaarschuwd moet worden.

„The Times” wees er op, dat Spanje slechts 25.000 protestanten telt op een bevolking van 29 miljoen. Het blad schrijft voorts, dat „Ecclesia”, het weekblad van de

Spaanse katholieke aktie, een artikel van bisschop Vizcarra heeft gepubliceerd, waarin deze met grote nadruk waarschuwt voor een protestants offensief in Spanje. De protestantse minderheid, aldus de bisschop, wordt gesteund door de sinistere krachten van vrijmetselarij en protestantisme. Over de vrijmetselarij wordt gezegd, dat deze beweging aanstuurt op de „vernietiging van het kristendom”, te beginnen met de katholieke kerk. Wij vragen ons af, welk bewijsmateriaal de bisschop voor dergelijke wel zeer koude beweringen kan overleggen. Volgens bisschop Vizcarra worden in Spanje vele ketterse boeken verspreid waarmee hij wellicht de bijbels bedoelt die onlangs door de Francoregering bij het Britse Bijbelgenootschap in beslag werden genomen. De Zwitserse katholieken worden in het artikel door de bisschop scherp aangevallen aangezien zij, gezamenlijk met hun protestantse landgenoten, het gewaagd hadden te protesteren tegen de „zognaamde” religieuze onverdraagzaamheid van de Spanjaarden.

De West-Duitse Penclub, heeft aan het einde van een in Freiburg gehouden konferentie een verklaring uitgegeven, waarin gewaarschuwd wordt, dat de oude nazigeest zijn kop weer in de literatuur tracht op te steken.

„Elementen, die niet kunnen leren en die een bewezen nationaal-socialistisch verleden hebben, trachten de enorme misdaden der nazi's te verschonen door hun vroegere helden op te hemelen om zo voor onze jeugd een vals beeld van de geschiedenis te schilderen,” aldus de verklaring, waarin verder de Bondsregering, de Bondsdag en de parlementen de West-Duitse staten opgeroepen worden om scherp tegen de herrijzenis van deze elementen te waken.

Mordechai Oren, de Israëliische vakbondsleider die in 1952 wegens „zionistische en titoistische spionage” in Tsjecho-Slowakije werd veroordeeld en onlangs werd vrijgelaten, verklaarde in Tel Aviv dat hij destijds door „onmenselijke middelen” gedwongen was geweest valse bekentenissen af te leggen. Hij had in de Tsjecho-Slowaakse gevangenis een zodanige „hersenspoeling” ondergaan dat hij bijna zijn eigen (Hebreeuwse) taal was vergeten. Hij was gedwongen geworden om Tsjechisch te leren, opdat hij zijn ondervragers kon beantwoorden. Maandenlang had hij in een volkomen donkere, koude cel opgesloten gezeten. De afmetingen van de cel waren 4 bij 4 meter. Hij mocht er niet zitten, maar moest voortdurend heen en weer lopen. Zijn dieet was zo gering, dat hij

op de duur zich begon te verbeelden dat hij een klein kind was, dat zijn eten op geregelde tijden krijgt. „Spoedig leerde ik bij de ondervragingen kracht te vinden in zwijgen, vooral wanneer ik het mikpunt was van anti-semitische beledigingen,” aldus Oren blijkens een bericht in de N.R.C. (17-5). Zijn verslag laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Het is één van de vele getuigenissen die aantonen, dat vrijheid en mensenrechten achter het IJzeren Gordijn onbekend en onbemind zijn.

Onlangs schreef de r.-k. „Bazuin” een belangwekkende beschouwing over de positie van de katoliek in de Nederlandse samenleving waaraan wij het volgende ontleenen:

„Tot op de dag van vandaag worden katholieken her en der wantrouwd als een bedreiging voor de vrijheid en het eigen karakter van het land, dat zij met overtuiging hun vaderland noemen. Deze situatie is pijnlijk en gevaarlijk voor ons. Pijnlijk, omdat wij haar door ontaktisch optreden meermalen in de hand hebben gewerkt. Gevaarlijk, omdat wij erdoor in de verleiding kunnen komen ons gekwetst terug te trekken in afzijdigheid en isolament, en dan onvermijdelijkerwijs mensen worden, die méér door groepsbelang dan door het algemeen belang worden gebiologeerd. Men heeft het ons, katholieken, vaak moeilijk gemaakt van harte aan het openbare leven deel te nemen, en men moet een geslagen hond niet verwijten, dat hij jankt en angstig wordt. Maar anderzijds mag onze gezindheid jegens de burgerlijke overheid geen rankuneuze zijn, waarbij wij ons op het stuk van eerbied en onderdanigheid en van deelname aan het openbare leven beperken tot het onontkoombare minimum.”

In het „Algemeen Handelsblad” verschenen enige artikelen over India, die een duidelijk beeld geven van de huidige toestanden in dit land. De konklusie van de schrijver was deze, dat er volle-

dige vrijheid van godsdienst bestaat. Over de verhouding tussen de verschillende geloofsrichtingen werd opgemerkt:

„Een punt van wrijving vormt het feit dat de regering de propaganda voor geboorte-beperking subsidieert. De meeste protestanten aanvaarden dit: de vrouwelijke minister voor Volksgezondheid, onder wie deze kwestie ressorteert, is zelf protestant. De katholieke kerk verzet er zich tegen. Daarbij ondervindt zij steun van niet weinige Hindoes en moslems, die de geboorte-beperking evenmin toejuichen. Hun geloof in de vóórbeschikking (en niet zelden in de astrologie) belet hun, zoals zij zeggen, in dezen de regering bij te vallen.”

De N.R.C. vestigde de aandacht op een artikel in „Die Umschau” van prof. Huth getiteld „Begabungsrückgang bei deutschen Kindern”. Z.i. zijn de huidige kinderen en jongelieden in Duitsland anders dan die van 30 of 50 jaar geleden! Er is een duidelijke teruggang te bespeuren. Veel kinderen bezoeken scholen, die te veel van hen vergen. Huth heeft o.m. gekonstateerd, dat in doorsnee voor stad en land slechts 5 pct. der tienjarigen zo begaafd zijn, dat een overgang naar een hogere school pedagogisch en psychologisch is verantwoord. De tegenwoordige 10- tot 19-jarigen zijn oorlogskinderen, die het een en ander in de wrede oorlog hebben beleefd en wel op een zodanige manier, dat er sprake kan zijn van een „belasting van het onbewuste”. De Duitse jeugd van heden bezit minder taalgevoel en een geringer kombinatievermogen dan de jeugd van dertig jaar geleden. Eveneens zijn de opmerksaamheid en akkuratessie schrikbarend teruggelopen. Dit geldt verder voor andere voor het leven zo belangrijke eigenschappen. Hoe dit zij: de onbetwistbare achteruitgang van aanleg en begaafdheid bij de oorlogs- en naoorlogse kinderen in Duitsland moge een prikkel zijn tot de uitvoering van een geïntensiverde en hoger opgevoerde leer- resp. opvoedingsmethode.

Veel schokkends staat er niet meer in de krant,
Dit voorjaar zesenvijftig. Naar de letter
Schijnt het nu vrede. Enkel een bezetter
Die hier en daar niet weg wil uit een land.

Nog valt er soms een straaljager te pletter
En 't blijft gebeuren ook aan de overkant
Dat zo'n neger een blanke maagd aanrandt.
Nooit andersom. Wie dat denkt is een ketter.

Maar als de bom straks barst, zullen geslachten
Later de mensen elkaar zeggen: „Zie,
Die tijd was rustig toen, maar irreeel.”

„En wat uitbrak in negentienzoveel
Zou ze verdiend hardhandig wekken, die
Dromers, die een goedkoop geluk verwachtten.”

J. NEDERKOORN

Rechtsbijstand aan on- en minvermogenenden

Onze rechtspraak moet, om goed te zijn, ook goedkoop wezen. Want wat hebben wij aan de beste wetten en de rechtvaardigste rechters, als een groot deel van de bevolking zijn zaak toch niet aan de rechter kan voorleggen, omdat het te duur is? Nu is rechtspraak in het algemeen niet goedkoop. Advokaten en deurwaarders moeten voor hun diensten worden betaald. En die vergoedingen zijn meestal niet gering, omdat beide groepen, behalve hun kosten van levensonderhoud, ook nog hun kantoorkosten uit de honoraria moeten bestrijden.

Hier ligt een moeilijkheid, die altijd wel gevoeld is en welke men tot heden eigenlijk op een heel merkwaardige manier heeft opgelost. Men heeft eenvoudig van advokaten en deurwaarders verlangd, dat zij hun diensten (inkluisief kantoorinrichting) maar gratis ter beschikking zouden stellen van degenen, die niet bij machte zijn, de kosten te voldoen. Weliswaar niet naar eigen inzicht en willekeur, maar na een beslissing van de rechter, die op grond van gegevens – welke hem door officiële instanties ter beschikking zijn gesteld – beoordeelt of deze of gene werkelijk niet in staat is, de kosten te voldoen.

Er bestaat nog een tussen-mogelijkheid, n.l., dat men voor „half geld” mag procederen. Deze is er dan voor hen, die wel iets, maar niet alles kunnen betalen. Behalve advokaten en deurwaarders stelt ook het rechtscollege zelf zijn diensten gratis ter beschikking. Want in de

gewone rechtspraak moet ook aan de griffie van het rechtsprekend college, telkens iets worden voldaan. Niet zo veel weliswaar, maar toch genoeg om bezwaarlijk te kunnen zijn.

Nu zal vrijwel iedereen zich kunnen verenigen met het verlenen van gratis diensten van de rechtsprekende kollegies aan degenen, die deze niet kunnen betalen. Maar hoe zit het met de advokaten en de deurwaarders? Ten aanzien van hen is de regeling eigenlijk uit de tijd. Zij paste in een tijd, waarin men het min of meer als onvermijdelijk en vanzelfsprekend beschouwde, dat er „arme” mensen bestaan, die de noodzakelijke kosten welke het leven meebrengt, niet kunnen dragen.

In een samenleving, welke de armoede als onvermijdelijk aanvaardt, ziet men dikwijls als begeleidend verschijnsel de erkenning van de morele plicht van de beter gesitueerde, iets aan de armen af te staan of zekere diensten belangeloos voor hen te verrichten. Ja, zelfs kan de liefdadigheid een uitdrukking zijn van eigen welstand. Men doet dan aan liefdadigheid, omdat zijn „stand” daartoe verplicht. In deze gedachtegang kon de advocaat van vroeger wel aanvaarden, dat hij verplicht was aan de minder met aardse goederen gezegende zijn diensten gratis te verlenen.

Het kon er trouwens wel af. Wie onbemiddeld was, bereikte meestal niets eens de collegebanken, waarop de juristencarrière begint. Bovendien waren er vroeger minder onbemiddelden dan nu, die iets te procederen hadden, althans in burgerlijke zaken. De echtscheiding kwam minder voor en verder waren er niet zoveel wettelijke voorschriften, welke ook voor mensen zonder bezittingen de basis vormen voor een proces.

De tijden zijn wel veranderd. Vooral de geestesgesteldheid is anders geworden. Wij aanvaarden armoede niet meer als onvermijdelijk en bijgevolg de individuele liefdadigheid niet meer als noodzakelijk. Er zijn nog maar weinig mensen, die zich aan hun „stand” verplicht achten, liefdadigheid te bedrijven. Ze betalen immers al belasting genoeg. Wanneer er mensen zijn, vinden we, die voor hen noodzakelijke voorzieningen niet kunnen betalen, dan moeten we kollektieve regelingen maken waardoor zij niettemin die voorzieningen kunnen krijgen. En de kosten daarvan behoren niet op door betrekkelijk toevallige factoren aangewezen enkelingen te berusten, maar op ons allemaal, naar evenredigheid van onze financiële vermogens.

Daarbij komt nog, dat het er bij de advokaten tegenwoordig niet zo best meer af kan. De advocaat is niet meer de deftige, rijke heer van vroeger. Het voert te ver, hier in te gaan op de oorzaken van de algemeen erkende malaise in de advocatuur. Een feit is, dat zij bestaat.

Om aan al deze bezwaren tegemoet te komen, is er een wetsontwerp ingediend, waarbij de rechtsbijstand aan on- en minvermogenenden op geheel nieuwe leest wordt geschoeid. Er zullen speciale bureaus komen, waaraan een aantal juristen en deurwaarders als vaste medewerkers zijn verbonden. Deze zullen slechts een gedeeltelijke dagtaak hebben, zodat zij hun eigen kantoor kunnen aanhouden. Dat moet ook wel, want de bedoeling is, dat de mede-

werkers om de zoveel jaar zullen rouleren. De bureaus zullen zelf beslissen wie voor gratis behandeling of behandeling voor verminderd tarief in aanmerking komt.

Natuurlijk zullen hiervoor vaste richtlijnen worden opgesteld. De medewerkers worden uit de staatskas betaald. Aangenomen wordt, dat dit de staat een miljoen per jaar zal kosten. De cliënten betalen naar draagkracht. Met de grove indeling: alles, half geld of niets, zal worden gekapt. Een veel fijnere schaal zal worden ingevoerd, zodat velen nog wel iets zullen betalen. Ook dit is meer in overeenstemming met de psychische gesteldheid van de hedendaagse mens. Hij wenst niet meer met zijn petje in de hand nederig te bedanken voor hetgeen hem gratis wordt verstrekt, omdat hij het nodig heeft en het niet betalen kan. Hij wenst te betalen naar draagkracht maar dan ook het gevoel te hebben, dat het hem niet verleend wordt als een gunst, maar omdat hij er recht op heeft.

Wie nu zou denken, dat de advocatuur gelukkig zou zijn met dit ontwerp (dat n.b. is opgesteld met inachtneming van haar eigen voorstellen, kort na de oorlog gedaan) komt bedrogen uit. Die voorstellen stammen nog uit de gouden tijd van de advocatuur. Nu de malaise is ingetreden, denkt men er anders over. Plotseiling blijkt dat de prodeaan toch niet uitsluitend een last betekent voor de advocaat. Vooral in de plattelandspraktijken blijkt de prodeaan voor menig beginnend advocaat een steun te zijn. Volgens het tegenwoordige systeem worden n.l. de advokaten bij toerbeurt voor de gratis zaken aangewezen. Ook de pas beginnende advocaat krijgt dus pro-deo zaken. De goed behandelde prodeaan blijkt nu een goede reklame te zijn.

Bovendien zijn er in het door de regering voorgestelde systeem slechts enkele vaste medewerkers en dus ook slechts enkelen, die een rijksvergoeding ontvangen. De andere advokaten en deurwaarders krijgen geen prodeanen, maar ook geen vergoeding. Waarom, zo vraagt men, kan men niet gewoon doorgaan met het toewijzen op toerbeurt aan alle advokaten en dan per zaak betalen? Dan heeft iedere advocaat op zijn beurt eens een vergoeding van het rijk. Neen, zegt de minister, dat wordt mij te onzeker. Nu kan ik tenminste een vaste begroting maken, maar bij betaling per zaak weet ik niet waar ik blijf. Bovendien is het ontwerp niet bedoeld om de malaise in de advocatuur op te heffen, maar om een goede regeling van de gratis rechtsbijstand te krijgen. Waarschijnlijk zal men elkaar een heel eind tegemoet kunnen komen, door ervan uit te gaan, dat het aantal vaste medewerkers van de bureaus niet al te beperkt zal worden gehouden.

En zo ligt het ontwerp dan bij de Tweede Kamer, die straks haar oordeel erover zal moeten uitspreken en blijkens het Voorlopig Verslag wel iets voor de bezwaren van de advokaten voelt.

Wij hebben u maar een heel beknopt overzicht van het ontwerp kunnen geven. Er zit natuurlijk nog veel meer aan vast. Maar op deze plaats leek het ons van meer belang u te laten zien, hoe in een ogenschijnlijk niet zo bar belangrijk wetsontwerp de structuurverandering van een hele samenleving tot uiting komt.

MR. H. SINGER-DEKKER

Lezingen voor de Vara

Zondag 10 juni, 9.45–10.00 uur: „Het kwaad is dakloos”, door P. Spigt.

Zondag 17 juni, 10.00–10.15 uur: P. C. J. Reyne over „Rembrandt en de mens”.

Wetenschap en Wereldbeeld

Steeds drukker wordt het bezoek aan de landdagen, die de humanistische stichting „Socrates” in de Internationale School voor Wijsbegeerte in Amersfoort organiseert. Begrijpelijk, want „Socrates” biedt iedere keer weer belangrijke onderwerpen ter bestudering en bezinning. Zo druk als het zondag 27 mei was is het – bij mijn weten – op een Socrates-landdag nog niet geweest. Rond honderd bezoekers en bezoekers luisterden met intense aandacht naar de inleidingen van de Gentse bioloog prof. dr. L. De Coninck en de Utrechtse sterrenkundige prof. dr. M. G. I. Minnaert, die hun visie gaven op „Wetenschap en wereldbeeld”.

Prof. Minnaert herinnerde er aan, welke geweldige stap het was in de geschiedenis der mensheid, toen het bestaan van vaste natuurwetten werd ontdekt. Welke nieuwe perspectieven gingen er open toen men kon aantonen, dat die wetten in de gehele kosmos gelden. Nog schokkender was de ook proefondervindelijk bewezen zekerheid, dat energie en materie in elkaar omgezet kunnen worden. Nu staat de wetenschap voor de onthulling van nog nieuwere krachten: die in de atoomkern, waarvan nog weinig bekend is.

In grote lijnen schetste prof. Minnaert vervolgens, hoe de hedendaagse astronomen zich de kosmos gebouwd zien: als een grote reeks eilanden „drijven” melkwegstelsels in de onbegrensde, doch eindige ruimte. Elk melkwegstelsel bevat miljarden sterren. En dat onvatbaar grote geheel is uiteindelijk samengesteld uit uiterst kleine deeltjes – atomen – die zelfs weer onderverdeeld zijn in nog veel kleinere partikeltjes: elektronen, protonen, neutronen enz. Bij het beantwoorden van de vraag, of men met materie, elektriciteit of licht te maken heeft kan men slechts overwegen: hoe gedraagt dat „iets” zich? Het „ding” is niets anders dan de verzameling van zijn eigenschappen. De faktor „tijd”, vroeger bepaald door de draaiingssnelheid van de aarde, is nu voor de natuuronderzoeker niets dan een coördinaat zo gekozen, dat de hemelbewegingen daaraan zijn aangepast. „Oorzaak” in de hedendaagse wetenschappelijke zin van het woord, is de huidige toestand van het gehele heelal welke bepaalt, wat er straks gaat gebeuren, in het gehele heelal. Over een „doel” kan – volgens prof. Minnaert – de natuurwetenschappelijke onderzoeker nooit spreken, omdat dit buiten de natuurwetten valt. „Hij, die over een doel praat, spreekt in wezen over iemand – of iets – die (dat) ingrijpt in het gebeuren om dat naar zijn wil te richten, en zo’n iemand (zo-iets) is mij in het heelal niet bekend,” zei prof. Minnaert.

Hij belichtte ook de nieuwste zaken, die de aandacht van de onderzoekers opeisen: de uiterste grenzen van snelheid, ruimte en tijd. Hierbij ging hij in op de konsekventies van de relativiteitstheorie, die zeker zullen voeren tot correcties in ons huidige wereldbeeld. Men moet het begrip „gelijktijdigheid” loslaten en altijd overwegen: hoe beweegt de waarnemer zich ten opzichte van twee verschijnselen. De uitdijning van het heelal geschiedt aan de voor de tegenwoordige astronomen waarneembare grenzen met snelheden, welke die van het licht evenaren. De konsekventie daarvan is, dat melkwegstelsels dáár voor ons onzichtbaar worden. Wij kunnen het heelal dus altijd maar binnen bepaalde grenzen kennen.

Nadat prof. Minnaert enige theorieën over het ontstaan van de kosmos had behandeld verklaarde hij, dat volgens de nieuwste opvattingen voortdurend nieuwe materie ontstaat, en daaruit

voortdurend nieuwe sterren, hetgeen inhoudt dat het heelal continu zou zijn. Bij de behandeling van de kwanten-theorie maakte prof. Minnaert duidelijk, dat men atomen nimmer „ongestoord” kan waarnemen, want belichting al voert energie toe aan het atoom, waardoor dit „gestoord” wordt. Men moet dus altijd rekening houden met een minieme onzekerheidsfaktor. Dit weer heeft tot gevolg, dat men van de aller kleinste deeltjes slechts kan zeggen, dat zij zich „enigszins wetmatig” gedragen, maar dat hun gedrag vermoedelijk essentieel onwetmatig is. Zodra men echter met grotere deeltjes te maken heeft kan men die onzekerheidsfaktor verwaarlozen: het gedrag van die deeltjes kan men gedetermineerd noemen. „Maar”, liet prof. Minnaert er met nadruk op volgen, „dit heeft niets te maken met de willekeur van een schepper, die dan toch zelf ook onderworpen zou moeten zijn aan dezelfde strenge wetten, waaraan de materie gehoorzaamt. Het wereldbeeld van de anorganische natuur is dat wat de wetenschap geeft, en de rest is dromerij,” besloot hij.

Prof. De Coninck begon met uitdrukkelijk te zeggen, dat niets in de levende natuur ontsnapt aan de wetten, die prof. Minnaert had verklaard. Hij toonde aan, dat Lamarck en Darwin de evolutie als een voldongen feit hadden gesteld, en dat alle hedendaagse biologen haar aanvaardden. De mikrobiologie heeft geleerd, dat leven niets anders is dan een complex van uiterst ingewikkelde chemische processen. Aan de uiterste grenzen er van staan de virussen, waarvan sommige vrijwel zeker zelfstandig leven, terwijl andere slechts deelnemen aan de hun vreemde levensprocessen, als het ware „worden geleefd”. De scheidslijn tussen leven en niet-leven is niet willekeurig te trekken.

De mens is een konglomeraat van honderdduizenden eigenschappen, geërfd van zijn voorouders. Iedere mens heeft, om te kunnen bestaan, een ontelbaar aantal voorouders nodig. Gaat men rond twintig geslachten terug – ongeveer 600 jaar – dan heeft hij er al een miljoen. En in dit grote perspectief gezien zou men kunnen zeggen, dat alle mensen familie van elkaar zijn, als men hun afkomst maar ver genoeg terug zou kunnen nagaan. Deze louter biologische beschouwingswijze zou voeren tot een sterker gevoel van almenselijke solidariteit, tot het ge-

voel van verbondenheid zeker met de naaste mens.

Wonderen ziet men overal, zei prof. De Coninck. Uit een eikel en een zaadcel, die bij elkaar komen, groeit een mens, een zelfstandige persoonlijkheid. Häckel toonde al aan, dat elk wezen in het kort – in het eerste stadium van zijn bestaan – zijn gehele voorgeschiedenis van amoebe tot hoger wezen doormaakt. Maar voor de bioloog lost dit wonder zich geheel op in scheikundige en fysische gebeurtenissen. De bevruchte eikel kan alleen zich ontwikkelen in de goede scheikundige oplossing. Is er maar iets verkeerd, dan gebeurt er niets.

Van hoe grote betekenis een juiste toevoeging van bepaalde stoffen is voor het levende individu toonde prof. De Coninck aan met de reacties, welke dat individu vertoont bij tekorten van bepaalde fermenten: hormonen en vitaminen. De eerste kan de mens nog wel zelf maken, voor de tweede is hij aangewezen op andere levende stoffen, vooral planten. Hij maakte ook, aan de hand van De Castro’s boek „The geography of hunger” duidelijk, in welke mate het intelligentie-quotient van de mens afhankelijk blijkt van een tekort aan bepaalde vitaminen. „Veel van de z.g. luiheid en onverschilligheid in de onderontwikkelde gebieden is te wijten aan een permanente ondervoeding, zeker in kwalitatieve zin” riep hij uit. Hij meende zelfs, dat als men de z.g. mongoloïde chrétien onmiddellijk na zijn geboorte zou kunnen behandelen met het schildklierhormoon, dit abnormaal geboren kind zou kunnen opgroeien tot een normaal mens.

De hedendaagse bioloog komt, bij het ordenen van zijn studiemateriaal en bij zijn pogingen, dat tot in wezen te begrijpen, altijd weer terug op materialistische grondslag, meende prof. De Coninck, op atomen, molekulen, op genen, die de dragers zijn van de erfelijke eigenschappen. En juist dit besef van te zijn gebouwd uit dezelfde materie, van te zijn gedetermineerd door dezelfde natuurwetten, allen voorouders te hebben gehad die teruggaan tot het oerbegin van de mens, rond een miljoen jaar geleden, tot het oerbegin van het leven – rond twee miljard jaar geleden – dát juist geeft besef van verbondenheid, van van-elkaar-afhankelijk-zijn, eindigde prof. De Coninck zijn betoog.

’s Middags hebben de deelnemers aan de landdag nog enkele uren kunnen genieten van een met grote scherpzinnigheid gevoerd debat, waarbij het er inderdaad om ging elkaar beter te leren verstaan.

De woordspeling, waarmee prof. dr. G. Stuijveling – die de konferentie had geleid – de discussies besloot was al heel geslaagd: „Wij hebben vandaag veel geleerd over de waarde van de wetenschap, laat ons echter niet vergeten dat er ook nog een wetenschap van de waarden bestaat”. J. v. S.

Vijftien ontmoetingen

L. Aletrino publiceerde bij Scheltema & Holkema (Amsterdam) „Vijftien ontmoetingen”, een boekje dat tot ondertitel draagt „Geestelijke stromingen in Nederland” en grotendeels is samengesteld uit artikelen, die in het Algemeen Handelsblad eerder verschenen. Aletrino heeft niets anders gewild dan iets over „de religieuze gemeenschappen, sekten en geestelijke stromingen”, welker doelstellingen bij een groter publiek minder bekend zijn, te vertellen, belangstelling ervoor te wekken. En wel, omdat „dit krachtig geestelijk leven, hoe verscheiden ook, ... tot vreugde en vertrouwen (stemt) in deze tijd, die men immers een tijd van vervlakking en onverschilligheid noemt?” Hij behandelt in zijn werkje Morele Herbewapening, Teosofie, Antroposofie, Krishnamurti, Christian Science,

Soefisme, Bahá’i, Quakers, Jehova’s Getuigen, Zevende-dags Adventisten, Mormonen, Roze-kruizers, Mazdaznan, Vrijmetselarij en tot slot: Humanisme en Humanistisch Verbond.

Ietwat vreemd doet dat wel aan. Niet, dat hij een onjuist licht laat schijnen op streven en doel van humanisme en Verbond – hij kreeg zijn informatie van dr. J. P. van Praag – en ook schamen wij er ons niet voor, in dit gezelschap geplaatst te zijn, wèl omdat wij menen dat het grootste deel dier organisaties ons zo wezensvreemd is, dat samenvoeging in dit verband misstanden kan wekken. Overigens lof, omdat Aletrino in zo’n kort bestek toch veel belangwekkends wist te vertellen over genoemde organisaties.

IN EN OM

het Humanistisch Verbond

MEDEDELINGEN VOOR DE LEDEN

PERSPEKTIEVEN

De kracht der overtuiging heeft ons sterk gemaakt, en zij zal ons ook voortaan sterken, als en zolang zij werkelijk in ieder van ons werkzaam is. Zij maakt dat het humanisme nieuwe gloed verleent aan een veelszins kleurloze wereld.

De dynamiek van de tijd vernietigt de oude levenspatronen, en stelt ons voor de taak de waardevolle elementen van onze cultuur te behouden en op moderne wijze te ontplooiën. Daaraan moet ons Verbond dienstbaar gemaakt worden. Het is geen machine die om zichzelf wil aan de gang gehouden moet worden als een soort perpetuum mobile, maar een hulpmiddel bij de taken die in de samenleving verricht moeten worden. Daartoe moeten wij een beroep doen op de werkkraft en toewijding van tallozen, van velen en velen meer dan waarover wij tot nu toe konden beschikken; ook van deskundigen van allerlei aard: er is voor ieder een taak in dit Verbond. Laat deze wekroep niet vergeefs zijn, want van de mensen en hun toewijding hangt alles af, wat wij in deze wereld doen kunnen.

We moeten onze blik om ons heen laten gaan en in de plaatselijke samenleving de leegten ontdekken, om ze op te vullen met onze werkkraft. We moeten een centrum zijn van vernieuwende kracht, een zuurdesem dat de samenleving doortrekt. Een gezonde ontplooiing van de samenleving is veelal niet mogelijk zonder dorps- en buurthuizen, zonder massajeugdwerk, zonder allerlei schoolvormen, zonder volksoontwikkeling ook op het gebied van film, toneel, muziek en ballet, zonder goede lektuurvoorziening, zonder nieuwe vormen van vrijetijdsbesteding, zonder gezondheidszorg, konsultatiecentra en medisch-opvoedkundige bureaus, zonder nieuwe sociale inspiratie en politieke groepen en vakbonden, middenstandsorganen en heel dat gekompliceerde organisatieleven waardoor het leven der mensen vorm en inhoud krijgt. En daarbij gaat het om nieuwe houdingen en nieuwe verhoudingen, om de relatie van de mens tot zijn werk en de wereld.

Bij dit alles hebben wij een taak, en juist daartoe moeten we onophoudelijk nieuwe mensen aantrekken. Niet om op al dit werk ons humanistisch stempel te drukken. Dat ware een toegeven aan de verzuiling, die wij verwerpen. Het gaat er om de gemeenschap belangeloos te dienen, om het bevorderen van de samenhang, om het stimuleren van de bezinning, om het uitdragen van de bezieling, in de grootst mogelijke samenwerking. Laten wij ons juist met alle kracht verzetten tegen die vorm van machtspolitiek, die centralisme binnen eigen kring doorvoert om daarmee de samenwerking tussen de verschillende levenskringen op plaatselijk niveau in de kiem te smoren. Laat de „apartheid” niet verder gaan dan de sfeer der bezinning van gelijkgezinden op hun gemeenschappelijke grondslagen en de direkt daaruit voortvloeiende activiteiten, maar laat het handelen in de gemeenschap ook een handelen in gemeenschap zijn. Wij houden voor ons zelf dan nog genoeg te doen over aan geestelijke verzorging, praktisch humanisme, ziekenbezoek, bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden, en het steunen van de arbeid van de andere humanistische organen.

Dit alles zal opnieuw veel van onze kracht vragen, ook organisatorisch. We zullen, ook met een nieuwe kontributieregeling, onze leden moeten vasthouden, en ons verder moeten uitbreiden in de buitenkerkelijke wereld. Daarbij zal ook het centrale apparaat u in het komende seizoen met raad en daad terzijde staan. Maar denkt u niet, dat dit een vooral organisatorische kwestie is. In feite gaat het hierbij om de eenheid van mens en Verbond; om de ontplooiing van actieve humanistische groepen in de gemeenschappen; om de wederzijdse doordringing van idee en werkelijkheid, zowel voor de intellectueel als voor de praktikus. Daarop moet ons beleid gericht zijn: verschillende rapporten, ter beschikking van de gemeenschapsbesturen, geven daarover voorlichting. Het gaat er nu om ze ons

eigen te maken en ze ook uit te voeren. We moeten opnieuw aandacht besteden aan de wijze waarop we onze boodschap brengen; aan de zekerheden die in het humanisme besloten liggen en aan de vragen die het open laat; aan de tijdsproblemen waarmee we gekonfronteerd worden en aan het persoonlijk leven van ieder onzer. We moeten de middelen vinden om onze bezinningsbijeenkomsten een eigen stijl te verlenen, om binding te verschaffen door artistieke beleving, om zoveel mogelijk ieder in de gedachtenvorming te betrekken door forumdiskussies en gespreksavonden. En we moeten vooral de gemeenschapsvorming niet veronachtzamen, door kleine attenties t.a.v. de leden, door humanistische groepen te doen ontstaan, door gezelligheidsbijeenkomsten en diverse activiteiten. Op die manier leggen we de grondslag voor een werkelijk humanistische gemeenschap, die de veeleisende taken die haar gesteld worden ook aan kan. Of dat zal lukken, ook na de succesvolle aanloop van de eerste tien jaar, hangt van u af, hangt van ons allen af.

Zulk een beweging, laten we dit vooral niet vergeten, betekent ook een belangrijke versterking van het internationale humanisme, waardoor het humanisme ook buiten nationaal verband betekenis verkrijgt. De verkrachting der menselijke waardigheid doet ons hunkeren naar het moment, dat wij ook internationaal een geluid kunnen laten horen waarmee rekening gehouden moet worden. Ik doel op kwesties als de apartheidspolitik in Zuid-Afrika en elders, op de diskriminatie van de negerstudente Autherine Lucy, op de spanningen en konflikten tussen rassen en volken, op Algerië, op Israël, op de verontrustende rechtsgang in 't proces Jungschläger, en nog zoveel meer. Ik denk ook aan de nood in de laag-ontwikkelde gebieden en onze medeverantwoordelijkheid daarvoor, aan de machtstegenstellingen en de oorlogsdreiging in de wereld. Alleen een humanisme dat sterk is, kan daarbij een faktor van betekenis zijn; en de kracht van het internationale humanisme hangt af van de kracht der nationale bewegingen, dus van ons.

Nadat ik aldus de perspectieven van ons Verbondswerk geschetst heb, kom ik terug tot dit kongres, dat als de meeste

(Slot op volgende pagina)

Uit de openingsrede, waarmede het tiende Verbondskongres werd geopend, publiceren wij hier het gedeelte, waarin dr. J. P. van Praag, de algemene voorzitter van het Humanistisch Verbond, de perspectieven van het Verbondswerk schetst.

Ofschoon het kongres al weer geruime tijd tot het verleden behoort, deze blik op de toekomst heeft nog niets van zijn aktualiteit verloren.

NOTULEN

van het tiende jaarlijkse kongres,
gehouden te Apeldoorn op 21 en 22 april 1956

I. Opening.

Om 16.05 uur vangt de algemeen voorzitter, dr. J. P. van Praag, zijn openingsrede aan met woorden van welkom tot alle aanwezigen. Hij herinnert aan de viering van het 10-jarig bestaan, waarvan misschien wel het belangrijkste de weerklink was, die bij andersdenkenden en vooral bij sympatiserenden in de ruimste zin werd ontmoet.

„Wat het Verbond is en betekent wordt voor een groot deel bepaald door onze verhouding tot deze kring van sympatiserenden.”

„Het humanisme moet een antwoord zijn op de vraag, die in brede kringen, bewust of onbewust gesteld wordt.”

„Daarbij zullen we ook aandachtig moeten letten op die groeperingen, die, al zijn ze niet bepaald humanistisch, toch een zekere verwantschap vertonen met de humanistische denkwereld, althans ten dele.”

„Wij hebben er uiteraard nooit iets voor gevoeld ons door een bepaald soort propaganda te laten doodverven als een bijwagen van de N.V.S.H. maar onze eigen kongresresolutie van 1953 over dit onderwerp laat er geen twijfel over, dat wij positief staan tegenover de gedachte van de geboorteregeling. Ik denk verder aan de krematie-verenigingen, waarmede vele humanisten zich verwant voelen. De z.g. krematiwet gaf aanleiding tot verwarring over de vraag of de huidige wet alles bij elkaar genomen als een verbetering beschouwd moest worden of niet. Maar er hoeft geen twijfel over te

bestaan dat wij humanisten achter de krematie-verenigingen staan in hun verlangen naar een onbelemmerde ontplooiing van de krematie. Wij betreuren het nog steeds dat minister Van Maarseveen het indertijd niet nodig achtte ons verzoek om zitting te verkrijgen in de desbetreffende staatskommissie in te willigen. Wij hebben nu het, wellicht iet of wat onbescheiden gevoel, dat wij een enkele van de meest aanstootgevendende bepalingen hadden kunnen keren, als wij er zeggenschap in hadden gehad.”

„Het is misschien goed om dit hier nog eens uit te spreken, voorzover er wellicht nog meer van dat soort problemen aan de orde komen.”

„Zeker, men is ook dan vrij om zo iets buiten ons om te regelen, maar men moet wel weten, dat wij ons krachtig zullen verweren tegen „oplossingen” waarbij men het geoorloofd acht een der meest betrokken partijen als quantité négligeable achteloos onder de voet te lopen.”

Na uitvoerig de perspectieven van het Verbondswerk te hebben geschetst, verklaart de voorzitter het kongres voor geopend.

II. Mededelingen, geloofsbrieven, notulen.

Bericht van verhindering is ontvangen van de H.B.-leden prof. dr. T. T. ten Have, Joh. Jansen en Dr. B. W. Schaper.

Aanwezig zijn vertegenwoordigers van Humanitas, Humanistisch Thuisfront, H.J.B., S.V.H.G., V.A.R.A., Volksonderwijs, Moderne Jeugdraad en A.J.C. Goede wensen van A. H. Gerhardstichting en De Dageraad. De geloofsbrieven van 134 afgevaardigden, vertegenwoordigend 65 gemeenschappen met een totaal stemmental van 207, worden erkend. De notulen van het kongres 1955 worden goedgekeurd.

Brandt Corstius, ondervoorzitter stelt aan de orde:

III. Jaarverslag.

Van de Kooy (Voorburg) vraagt naar de afloop van het tegen een redaktie-beslissing ingestelde beroep. Het uiterlijk van de kalender is esthetisch volkomen uit de tijd. Het H.B. verdient waardering voor activiteit en beleid in de afgelopen 10 jaren.

Huygens (R'dam) juicht de poging tot sanering van de financiële positie toe. De aanwas van het ledental bleef in deze 10 jaren beneden verwachting, ook door de grote afvoer. Het bezoek aan de bijeenkomsten dient te worden gestimuleerd. Mens en Wereld dient aktueller te zijn en kritischer t.a.v. de gebeurtenissen achter het ijzeren gordijn. Het gebruik van de nieuwe spelling acht hij bepaald niet gelukkig.

Winter (A'dam) acht het tijdstip voor verhoging van de abonnementsprijs in verband met de jubileum-aktie slecht gekozen. Hoe ver is de kommissie Seksuele Problemen gevorderd? Waarom is het toegezegde manifest niet verschenen? Blijft de Avro gelegenheid tot uitzendingen geven? Het rapport „De Humanistische groep in de gemeenschap” is voor de gemeenschappen bijzonder waardevol.

Guldenberg (Amersfoort) vraagt meer aandacht voor de kadervorming. Mens en Wereld dient naar begrijpelijker taal te streven. Krijgen nieuwe leden dit blad nog op proef toegezonden? Meer publiciteit over de centrale activiteiten, b.v. door een rubriek in M. en W. is gewenst. Socrates zou bij grotere belangstel-

ling van de leden een plaats als de Woorrookers kunnen innemen. Is het mogelijk tezamen met de Belgen een kamp te organiseren?

Mazure (Den Haag) zegt, dat de Haagse ledenvergadering unaniem van oordeel was, dat artikelen van algemene aard, die in elk weekblad zijn te vinden, niet in M. en W. thuis horen. Men wenste geen letterkundige rubriek, wel méér verdieping in humanistische beginselen. Exclamaties over gebeurtenissen, die algemeen worden afgekeurd hebben geen zin.

Van Praag (H.B.) zegt, dat de moeilijkheden, verbonden aan het installeren van een kommissie van deskundigen niet onderschat moeten worden. Het valt nog niet te zeggen, wanneer het rapport „Seksuele Problemen” verschijnt. Dergelijk werk kost veel tijd, gezien ook de overbelasting van de daarbij betrokken mensen. Destijds is gevraagd een kunstenaar met de opstelling van het manifest te belasten. Deze bleek niet tijdig klaar te komen. Toen is besloten een uittreksel met de Nieuwsjaarsbrief in een grotere oplage uit te geven. Langdurige onderhandelingen met de Avro hebben geleid tot de verwachting van regelmatige uitzendingen. Voor de kalender zal naar een nieuwe vorm gezocht worden. Gezien ook de financiële risico's zal eventueel niet geaarzeld worden deze uitgave te staken. Het ziet er naar uit dat de beroepskwestie inzake M. en W. naar ieders bevrediging geregeld zal worden. Voor de kadervorming worden plannen uitgewerkt, waarin ook voor de gewesten een taak zal liggen.

Max (alg. secr. H.B.) zegt dat in de eigen organen meer bekendheid aan de centrale activiteiten gegeven zal worden. Ook Socrates worstelt met een tekort aan krachten en verdient belangrijk meer steun.

Coenders (org. secr. H.B.) zegt dat nieuwe leden enkele malen een gratis exemplaar van M. en W. toegezonden krijgen. De verhoging van de abonnementsprijs kon – gezien de kostenstijging – niet uitgesteld worden. Voor een gezamenlijk kamp met de Belgen is reeds eerder overleg gepleegd, zonder resultaat evenwel. Misschien zou opnieuw een poging gewaagd kunnen worden. Het aantal afvoeringen is, zeker in relatieve zin, dalende. Versterking van de band met de leden blijft één van de eerste taken.

Bonger (redakteur) zegt dat de wensen t.a.v. Mens en Wereld wel zeer uiteenlopen. De redaktie zoekt voorzichtig tastend haar weg, maar meent zeer beslist, dat artikelen over algemene problemen niet gemist kunnen worden. Niet ieder lid leest een algemeen weekblad. Indien uitsluitend aan humanistische problematiek aandacht zou worden gegeven, zou het blad voor velen te saai zijn. Uiteraard krijgt de westerse wereld, waarin wij leven, veel aandacht, maar het verwijt, dat het oosten te weinig kritisch wordt benaderd is niet juist. Naar eenvoudige taal wordt gestreefd o.m. door het herschrijven van bijdragen. Binnen afzienbare tijd zal ook deze spelling algemeen worden aanvaard. Het verdriet de redaktie wel eens dat van de publicisten uit eigen kring zo weinig medewerking wordt ondervonden.

Nadat Huygens, v. d. Kooy en Winter nog een enkele opmerking hebben gemaakt wordt het jaarverslag en daarmee het algemeen beleid van het H.B. goedgekeurd.

IV. Financiële paragraaf jaarverslag - Rekening en verantwoording 1955.

Roos (Arnhem) toont zich ongerust over de financiële resultaten van Rekenschap en vraagt of voortbestaan nog gerechtvaardigd is.

Koppenberg (penningmeester H.B.) zegt dat ook hem deze vraag heeft beziggehouden, maar meent dat voor staken van de uitgave nog geen aanleiding is. Door verhoging van het abonnementental zullen we naar een sluitende exploitatie moeten streven. Nadat uit het kongres stemmen zijn opgegaan, die opwekken tot abonement „Rekenschap” is het woord wederom aan Koppenberg, die het volgende mededeelt:

Vervolg van: PERSPEKTIEVEN

van onze huishoudelijke kongressen, het karakter heeft van een nuchtere werkvergadering. Van kongressen moet men geen wonderen verwachten, en met name niet dat zij wereldproblemen tot oplossing brengen. Als zij zuiver registreren wat zich aan organisatorische meningen in ons midden gevormd heeft, dan leggen ze een hechte basis voor onze ideële werkzaamheden. Geen idealisme heeft kracht, dat niet in deze nuchtere werkelijkheid zijn neerslag vindt. Wij zullen geen bijdrage kunnen leveren tot de oplossing der noden van deze tijd, tenzij we in staat zijn eerst onze eigen zaken te regelen in ernst en wederzijdse verdraagzaamheid.

En laat de bezieling waarnaar wij toch allen verlangen en waaraan wij behoefte hebben, komen uit het besef, dat wij hier tezamen zijn, niet als teoretici, maar als werkers, ieder op zijn plaats, voor de werkelijkking van onze weliswaar bescheiden, maar toch in zekere zin beslissende doeleinden. Geen sterkere verbondenheid, dan de lotsgemeenschap van hen die tezamen strijden voor meer waarachtige menselijkheid.

De jubileum-akte bracht in totaal f 2.000,- op. Na aftrek van het aandeel van de gemeenschappen, de kosten van de jubileumviering en van een gratifikatie aan het personeel, resteert een bedrag van rond f 29.000,-. De opbrengst van een aan het Verbond toegevalen erfenis kan thans met vrij grote zekerheid worden geschat op rond f 100.000,-. Deze bijzondere ontvangst behoort niet te worden gebruikt voor dekking van begrotingstekorten.

Nadat de financiële stukken z.h.s. zijn goedgekeurd, wordt de vergadering om 18.10 uur geschorst.

Na heropening om 19.15 uur stelt voorzitter Van Praag aan de orde:

V. Kontributie-voorstel en amendementen.

Hij licht de voorgestelde procedure toe, waarbij de essentiële punten uit voorstel en amendementen in 14 resoluties zijn neergelegd, die stuk voor stuk besproken en in stemming gebracht zullen worden. Daarna zal een Kongreskommissie aan de hand van deze uitspraken de door het kongres aanvaarde beginselen in de niet-afgevoerde vormen samenvatten, die tenslotte zondag in behandeling zullen komen. Aldus wordt aan elke suggestie volledig recht gedaan.

Nadat op vragen van Plomp (Wageningen) en De Jongh (Wassenaar) nadere inlichtingen zijn verstrekt en op verzoek van Winter (A'dam) resolutie 13 is gesplitst in 13 (zonder datum) en 13a (met datum), wordt het procedure-voorstel aanvaard.

Bij de algemene beschouwingen betoogt Eriks (Alkmaar) dat grote bezwaren zijn gerezen, niet zozeer tegen de schaal- als tegen het minimum-bedrag.

Het moet mogelijk zijn met de huidige regeling tot hogere ontvangsten te komen. Laten we daartoe nog een ernstige poging doen. Men moet vertrouwen in de gemeenschappen hebben.

Mevr. Kolen-Boll (Leiden) vreest een groot ledenverlies, evenals Huygens (R'dam), die nog geen sluitende begroting verwacht.

Het voorgestelde minimum is aanvaardbaar, maar elke schaal is verwerpelijk en een handicap bij de ledenwinning. Konsekwentie is: tonen van belastingbiljet. Het voorstel negeert de realiteit.

Koppenberg (H.B.) zegt dat juist het vertrouwen in de gemeenschappen doet verwachten, dat ook deze regeling te verwezenlijken is.

De tijd, om uit de bestaande regeling meer te halen is nu voorbij. Wij zullen de humanisten in Nederland moeten overtuigen, dat de te vragen bijdragen redelijk zijn. Zich neerleggen bij de huidige realiteit betekent afbraak van het Verbond. Niet de draagkracht, maar de bereidheid speelt de beslissende rol.

Resolutie 1. (Kontributie-regeling overlaten aan gemeenschappen, die een vast bedrag per lid moeten afdragen aan de centrale kas).

Postma (Hilversum) wijst op de vereenvoudiging voor de centrale administratie. Voor de kontributie-regeling zou het H.B.-voorstel als richtsnoer moeten dienen. De gemeenschappen kunnen zich bij plaatselijke omstandigheden aanpassen en het H.B. komt niets tekort.

Koppenberg (H.B.) acht de gedachte op zichzelf het overwegen waard, maar meent dat eerst na verbetering van de kontributie-regeling over een dergelijke ingrijpende wijziging in de afdracht gesproken kan worden.

De resolutie wordt bij handopsteken met overgrote meerderheid verworpen.

Resolutie 2. (Kontributie dient jaarlijks aangepast te worden aan laatste genoten inkomen).

Swierstra (Vlaardingen) wijst er o.m. op, dat het H.V. te weinig deelt in de algemene verbetering van de omstandigheden.

Koppenberg (H.B.) heeft op zichzelf niet zo-

veel bezwaar, tenzij belastingaanslag een rol gaat spelen.

De resolutie wordt bij handopsteken met grote meerderheid verworpen.

Resolutie 3. (Te handhaven: Kontributie-bepaling „naar inzicht en omstandigheden”).

Ehrbecker (Haarlem) gelooft niet, dat bij het weglaten van deze termen de leden zich wel aan de schaal zullen houden. Om praktische (tekort aan offerbereidheid) en ideële (beroep op vrijwilligheid) redenen is hij vóór de resolutie.

Mevr. Meyer-Bannink (Bussum e.o.) zegt dat bij het draagkrachtbeginsel méér factoren tellen dan alleen het inkomen. Wat te doen als het lid zich niet aan de schaal houdt?

Mevr. Terpstra (A'dam) zegt, dat dwang niet in het H.V. past. Amsterdam gaat akkoord met wijziging van de kontributie-schaal, maar wil deze slechts in vrijwilligheid gehanteerd zien.

Koppenberg (H.B.) zegt, dat na tien jaar ervaring duidelijk is geworden dat een regeling op basis van volledige vrijwilligheid niet voldoet. De formule „naar inzicht en omstandigheden” zet alle deuren wijd open en maakt iedere schaal zinloos. Ieder houdt de vrijheid om in geweten af te wijken van de regeling, maar dat kan niet voorop staan. De bepaling van het inkomen wordt aan het lid overgelaten.

Ehrbecker (Haarlem) zegt, dat er zeer bijzondere omstandigheden kunnen zijn, die afwijking rechtvaardigen.

De Jong (Zandvoort) zegt, dat gemeenschappen beoordeling van afwijkingen moet worden gelaten.

Nadat Bellinga (Almelo), Hos (Amersfoort), mevr. Meyer (Bussum) en De Blauw (Leeuwarden) nog het woord hebben gevoerd, zegt Koppenberg (H.B.), dat ook vrijheid in het ridikule kan worden gevoerd.

Van dwang is geen sprake. We doen niet meer dan een kontributie-regeling vastleggen. Inkomen mag worden opgevat als fiscaal inkomen, dan zijn er reeds bijzondere omstandigheden in verwerkt. Overigens is in de regeling zelf reeds met bijzondere gevallen rekening gehouden.

Van Praag (alg. voorz.) zegt, dat het laten vallen van het vrijwilligheidsbeginsel niet betekent dat aanslagbiljet getoond moet worden. De beslissing blijft aan ieders geweten, zodat afwijkingen mogelijk blijven, maar de vraag is: houdt men zich als regel aan de schaal? Het handhaven van „naar inzicht en omstandigheden” is voor sommige H.B.-leden onaanvaardbaar.

Resolutie 3 wordt verworpen met 77 stemmen vóór, 118 tegen, 2 blanco.

Huygens (R'dam) ziet - in verband met het stellen van de portefeuillewestie - van verdere discussie af.

Resolutie 4. (tot het instellen van drie kontributie-klassen).

Mazure (Den Haag) wijst op het risico van ledenverlies, vooral in hogere klassen. Velen zullen door kontributie worden afgeschrikt. Eerst na langere binding valt meer offervaardigheid te verwachten. Het maximum-bedrag ware te stellen op f 30,-.

Koppenberg (H.B.) meent, dat voor deze bezwaren, hoe belangrijk ook, niet geweken mag worden. Juist deze categorie is te overtuigen van de noodzaak. Overigens mag de verdelende rechtvaardigheid niet te zeer in het gedrang komen.

Resolutie 4 wordt bij handopsteken verworpen.

Resolutie 5. (kontributie naar percentage inkomen enz.).

Simon-Thomas (Bussum) vindt een dergelijke regeling makkelijker te onthouden.

Nadat Koppenberg (H.B.) er op gewezen heeft dat voor ieder lid een ander bedrag zou gelden, wordt de resolutie bij handopsteken verworpen.

Resolutie 6. (minimum-bedrag lager dan f 10,-).

De Jong (Zandvoort) zegt, dat voorgestelde regeling door verlies van leden niet meer geld zal opbrengen. Vooral de lagere inkomens worden getroffen. Daarvoor dient een minimum van f 5,- gehandhaafd te worden.

Becker (Gouda) vreest eveneens verlies van leden. Ook het H.B. heeft er aan meegewerkt, dat te veel leden tegen de minimum-kontributie werden ingeschreven.

De la Rie (H.J.G.) vraagt de regeling bij f 2000,- inkomen niet te beperken tot gepensioneerden.

Koppenberg (H.B.) zegt, dat - gezien ook resolutie 4 - tegenstrijdige belangen blijken. Een bedrag van f 10,- is voor een vereniging als het H.V. aanvaardbaar, zeker in deze tijd. De minimum-kontributie bij de H.J.G. ligt al bij f 10,-.

Resolutie 6a (f 3,- bij f 2500,-) wordt bij handopsteken verworpen.

Resolutie 6b (f 5,-, f 6,- of f 9,- bij f 3000,-) worden verworpen met 80 stemmen voor en 99 tegen.

Resolutie 7. (verfijnde indeling der kontributie-klassen).

Nadat verschillende voorstellen zijn verworpen, wordt met 129 tegen 39 stemmen (en 13 blanco) het voorstel aanvaard om tussen te voegen: f 15,- kontributie bij een inkomen van f 5000,-.

Resolutie 8. (kontributie-bedragen te bepalen op een rond bedrag in guldens per maand).

wordt bij handopsteken verworpen.

Resolutie 9. (schaal voort te zetten boven f 50,-).

wordt na toelichting door Hos (Amersfoort) met overgrote meerderheid bij handopsteken verworpen; evenals

Resolutie 10. (géén uitzonderingskontributies).

Resolutie 11 berust op een abuis en wordt ingetrokken.

Resolutie 12. (voor bijzondere kontributies ook afdrachtpercentage van 60).

Van Praag (alg. voorz.) zegt, dat voor deze regelingen de verantwoordelijkheid bij de gemeenschappen dient te blijven liggen.

De stemming wordt uitgesteld tot zondag.

Besloten wordt in de kongres-kommissie van iedere gemeenschap, die een amendement indiende een afgevaardigde te benoemen en daarin voorts op te nemen voor het H.B.: v. d. Berkhof, Coenders, Koppenberg, Nordlohne en Van Praag.

Om 22.50 uur wordt de vergadering geschorst.

Na heropening op zondag om 14.30 uur zijn aan de orde:

VII. Overige voorstellen.

1. Voorstel Maastricht (twee-jaarlijkse kongressen) en 2. Amendement Enschede (indien gewenst tussentijds een landelijke bijeenkomst).

Winter (A'dam) vraagt de jaarlijkse kongressen te handhaven, maar die beurtelings te bestemmen voor principiële en organisatorische zaken.

Van Praag (H.B.) zegt overweging toe, maar wijst erop, dat huishoudelijke zaken vaak geen uitstel kunnen lijden.

De voorstellen worden z.h.s. verworpen.

3. Voorstel Enschede, inzake de gewest-financiën, wordt z.h.s. aanvaard.

4. Voorstel Hengelo (tot het oprichten van een stichting tot financiering van humanistisch geestelijk verzorgingswerk) wordt ingetrokken.

Nadat is aangedrongen op méér publikatie van H.B.-aktiviteiten en op méér aandacht voor dienstweigeraars, wordt de vergadering geschorst voor het uitreiken van het volgende voorstel, ingediend door de kongres-kommissie bestaande uit afgevaardigden van Amsterdam, Drachten, Gouda, Den Haag, Haarlem, Hengelo, Hilversum, Hoogezand, Leeuwarden, Vlaardingen en Zandvoort en enige H.B.-leden.

„De kongreskommissie heeft zich nog nader beziggehouden met de interpretatie van het hoofdbestuursvoorstel ten aanzien van het vrijwilligheidsbeginsel en daarbij de volgende mening uitgesproken: Met handhaving van het beginsel van een kontributievaststelling naar objectieve draagkracht wordt erkend, dat het inkomen niet steeds een juiste afspiegeling van deze draagkracht vormt.

De bindende richtlijn van de kontributieschaal dient door de gemeenschappen te worden toegepast met begrip voor bijzondere omstandigheden, hetgeen niet betekent dat personen met hogere inkomens tegen de minimumkontributie worden ingeschreven.

Voorts stelt de kommissie voor dat de afdrachtregeling zal ingaan per 1 januari 1958; de kontributieregeling wordt bindend voor degenen, die thans lid zijn, eveneens op 1 januari 1958 en voor de nieuw in te schrijven leden terstond.

Met inachtneming hiervan doet de kommissie unaniem het volgende voorstel:

Artikel 20: Te schrappen de leden 1 tot en met 4 en te vervangen door:

1. De leden betalen een kontributie overeenkomstig hun inkomen, met dien verstande, dat echtparen hetzelfde betalen als alleenstaande personen.
2. De leden stellen hun kontributie vast volgens onderstaande schaal:

Inkomen			
	per week	per maand	per jaar
t/m	f 80,—	f 340,—	f 4.000,—
„	„ 100,—	„ 425,—	„ 5.000,—
„	„ 120,—	„ 510,—	„ 6.000,—
„	„ 160,—	„ 680,—	„ 8.000,—
„	„ 200,—	„ 850,—	„ 10.000,—
boven	„ 200,—	„ 850,—	„ 10.000,—

Minimum-kontributie			
	per week	per maand	per jaar
	f 0,20	f 0,85	f 10,—
„	„ 0,30	„ 1,25	„ 15,—
„	„ 0,40	„ 1,70	„ 20,—
„	„ 0,60	„ 2,55	„ 30,—
„	„ 0,80	„ 3,40	„ 40,—
„	„ 1,—	„ 4,25	„ 50,—

3. In afwijking van het bepaalde in lid 2 bedraagt de minimum-kontributie voor gepensioneerden of daarmee gelijk te stellen personen met een inkomen beneden f 40,— per week, f 170,— per maand of f 2.000,— per jaar; f 0,06 per week, f 0,25 per maand of f 3,— per jaar.
4. Bovendien kan het gemeenschapsbestuur in bijzondere gevallen de kontributie bepalen op tenminste 0,12 per week, f 0,50 per maand of f 6,— per jaar.
5. Van de kontributie van de leden van een plaatselijke gemeenschap geschiedt een afdracht aan de centrale kas. Hierbij worden niet tot het kontributie-inkomen van een gemeenschap gerekend de kontributies van de leden ingevolge lid 3 en de kontributies van de leden van de jongeren gemeenschap, terwijl de kontributies, bepaald ingevolge lid 4, worden geacht f 10,— per lid per jaar te bedragen.
6. Van het kontributie-inkomen van een gemeenschap wordt aan de centrale kas afgedragen 60 %, welk percentage kan dalen tot 50 %, voorzover het ter beschikking van de gemeenschap blijvende deel van dit kontributie-inkomen, een bedrag van f 150,— niet overschrijdt. Bovendien draagt iedere gemeenschap 2½ % van het kontributie-inkomen aan de centrale kas af ten behoeve van de gewesten. Oud lid 5 wordt nieuw lid 7. Artikel 20bis.

1. f 5,— wordt f 10,—, behoudens het bepaalde in art. 20 lid 3.

2. Blijft ongewijzigd.”

Na heropening volgt opnieuw:

V. Kontributie-voorstel en amendementen.

Mazure (Den Haag) sprekend namens de kongres-kommissie, zegt dat in de kommissie op verzoek van de H.B.-leden ook uitvoerig is gesproken over de z.g. portefeuille-kwestie. Nadat over en weer de verschillende argumenten waren uitgewisseld, overheerst de overtuiging, dat hierbij niet het dreigement heeft voorgezeten. Het thans ingediende voorstel is door de kommissie aanvaard. Weliswaar heeft ieder nog wel bepaalde bezwaren, die echter van uiteenlopende aard en soms tegenstrijdig zijn en elk afzonderlijk geen meerderheid kunnen verkrijgen.

Tegenstemmen op een onderdeel betekent het vormen van een monster-koalitie. Een beter, algemeen aanvaardbaar voorstel is niet denkbaar.

Van Praag (H.B.) licht het voorstel toe en zegt, dat de resoluties 12, 13 en 14 nog afgedaan dienen te worden.

Bart (Alkmaar) bepleit de normale afdrachtregeling voor de bijzondere kontributies.

Na beantwoording door Van Praag, worden de resoluties 12, 13 en 14 afgevoerd, zodat het kommissie-voorstel aan de orde is.

Groen (Den Haag) vraagt of bruto- en netto-inkomen is bedoeld.

Winter (A'dam) zegt, dat dit voorstel voor de meerderheid van Amsterdam niet aanvaardbaar is, omdat het vrijwilligheidsbeginsel is verworpen. De inleidende paragraaf tot dit voorstel geeft daarvoor geen voldoende compensatie. Er is geen reden te verwachten, dat men zich nu wel aan de schaal zal houden.

De la Rie motiveert het tegenstemmen van de meerderheid van de H.J.G.-afvaardiging.

Eriks (Alkmaar) meent, dat het H.B. zijn kans moet krijgen.

Schepers (Zwolle) vraagt enige inlichtingen. Koppenberg (H.B.) zegt, dat als inkomen het belastbare inkomen kan gelden. Eertijds kwam de clausule „naar inzicht en omstandigheden” evenmin voor. Iedere vereniging vraagt voor toetreding zich te houden aan de regels. Slechts de gemeenschappen kunnen deze regeling realiseren.

Het voorstel wordt met 152 tegen 34 en 6 blanco-stemmen aangenomen.

Van Praag (H.B.) zegt, dat dit besluit slechts tot tevredenheid kan leiden, als de zekerheid bestaat dat allen naar verwerkelijking zullen streven. Deze kontributie-aanpassing bij de huidige omstandigheden was een dwingende noodzaak.

VIII. Begroting 1956.

Nadat enkele vragen zijn beantwoord en Eriks (Alkmaar) voorzichtigheid bepleit bij het aannemen van nieuwe taken, wordt de begroting z.h.s. aangenomen.

IX-X Verkiezing hoofdbestuur en financiële kommissie.

Het aantal kandidaten wordt z.h.s. bepaald op 21. Bij enkele kandidaatstelling worden verkozen: dr. J. P. van Praag, voorzitter; dr. J. C. Brandt Corstius, ondervoorzitter; B. J. Max, alg. sekretaris; W. Coenders, org. sekretaris; W. C. Koppenberg, penningmeester; dr. H. Bongers, redakteur; J. Bijleveld; Th. M. van Erp; mevr. A. J. Groenman-Deinum; mevr. D. Heroma-Meilink; dr. Kwee Swan Liat, dr. E. Nordlohne; mevr. H. A. Polak-Schwarz; mr. dr. H. J. Roethof; E. Schabracq; dr. B. W. Schraper; prof. dr.

G. Stuiveling; dr. G. Stellinga; mevr. A. Treurniet-Wiersma; prof. dr. L. van der Wal; mr. H. B. J. Waslander.

v. d. Kooy (Voorburg) heeft bezwaren tegen de kandidaatstelling omdat te weinig naar mensen uit het praktische werk wordt gezocht.

Van Praag (H.B.) zegt, dat als gemeenschappen niet met kandidaten komen, het H.B. dit zal moeten doen. Tal van H.B.-leden komen uit het praktische werk. Daarnaast is er verlangen naar meer zakenlieden e.a.

Hij neemt afscheid van Ten Have en Jansen en heet Van Erp en Kwee Swan Liat welkom.

Tot leden van de financiële kommissie worden verkozen: G. C. F. Leydekkers, P. Rijkee en A. Schuur.

XI. Rondvraag.

Roos (Arnhem) waarschuwt tegen opnemen van het woord „humanist” in het volkstelling-formulier.

v. d. Kooy (Voorburg) dringt aan op uitwerking en verbreiding van de humanistische visie op het vraagstuk van de gelijkwaardigheid van man en vrouw.

Enkele vragen worden nog beantwoord. De rondvraag wordt afgedaan volgens de in de beschrijvingsbrief gegeven antwoorden.

Besloten wordt een telegram te zenden aan Humanetisk Forbund in Noorwegen.

Aan de gemeenschap Apeldoorn wordt dank gebracht.

Van Praag (H.B.) zegt tot slot, dat al lijken de tegenstellingen soms groot, we tenslotte tezamen voor het werk staan. Dit bleek bijzonder in de kongres-kommissie. Er is duidelijke taal gesproken, die de lucht weer klaar heeft gemaakt. De grote verlangens en aspiraties inspireren niet minder dan tien jaar geleden.

Om 17.00 uur wordt het kongres gesloten.

W. COENDERS
org. sekretaris

Humanistische Jeugdbeweging

Velen van u zullen al wel eens deze naam zijn tegengekomen. Vaak blijkt echter dat het weten, dat er zo'n vereniging bestaat, vrijwel het maximum aan kennis omtrent de H.J.B. is. De naam is misschien misleidend. Het humanistische in de H.J.B. wil beslist niet zeggen dat we een onderdeel van het Humanistisch Verbond zijn; de H.J.B. is geen kweekplaats van jonge humanistjes en mag dit ook nooit worden. Veeleer duidt de H op het humanistische karakter van de vereniging: openhartigheid en het niet uitgaan van geopenbaarde waarheden bij de discussies.

Dikwijls wordt gezegd dat er voor de H.J.B. naast andere, reeds langer bestaande jeugdverenigingen geen plaats is. De praktijk bewijst gelukkig het tegendeel. Het ledental is niet astronomisch groot — zo lang bestaat de H.J.B. ook nog niet — maar als in de laatste vier maanden dit getal gestegen is van 109 tot 165, dan zegt dit toch wel iets.

Mocht u iets voor de H.J.B. over hebben: ons gironummer is 651511, t.n.v. penningmeester H.J.B., Rotterdam.

Tot slot willen we u nog enkele bijzonderheden over de beide zomerkampen op Terschelling meedelen. De leiding berust bij de heren ir. W. Geerts en H. de Gans, en op het programma staan o.a. dorpentocht, enkele inleidingen met discussie, zwemmen, het natuurreservaat de Bosplaat verkennen. De kampprijs bedraagt f 25,—; opgave (vóór 27 juni) en inlichtingen over de kampen bij Dik van Kreveld, Fonteinstaat 2, Leeuwarden.

JOUCHE BOUMA
(de Sitterstraat 1a, Groningen)

Film over menselijke solidariteit

Wat verstaat men gemeenlijk onder een „spannende film”? Van alles en nog wat, maar in de eerste plaats komen voor deze terminologie toch wel in aanmerking de „thrillers” en de „detectives”. In Amerika maakt men ze meestal met veel schietpartijen en vuistgevechten, in Engeland mengt men er een weldadige dosis humor en satire doorheen, Frankrijk zoekt het vaak in het morbide genre (denk maar eens aan Clouzot met zijn veelomstreden gruwelfilm „Les Diaboliques”).

Nu is een film beslist niet minderwaardig omdat hij een thriller of een detective is (de films van de „master of suspense” en grootmeester in zijn vak, Alfred Hitchcock, zijn er om dit te bewijzen), maar als men er erg veel ziet, krijgt men er toch een beetje genoeg van. Altijd weer die gekonstrueerde spanning van buitenaf – het is en blijft toch meestal, zeer vakkundig, maakwerk.

Deze boutade over de thriller en de detective is ons uit de pen gevloeid om twee redenen: in de eerste plaats omdat wij ditmaal als onderwerp van onze bespreking een film hebben gekozen, die zo spannend is als men zich maar kan wensen en terzelfdertijd als het volstrekte tegendeel kan gelden van de thriller en de detective, en in de tweede plaats, omdat aan deze film heeft meegewerkt diezelfde Clouzot, wie in „Manon” en „Les Diaboliques” geen griezel-middel te grof en te cynisch was. Het gaat om „Si tous les gars du monde...” (Nederlandse titel „Als mannen kerels zijn...”), die werd geregisseerd door Christian Jacque. Henri Clouzot nam de dialogen voor zijn rekening, maar zijn aandeel aan de totstandkoming zou zeker groter zijn geweest als hij niet zeeziek was geworden. „Si tous les gars du monde...” speelt namelijk voor een belangrijk deel op een schip.

Ergens in de Noorse wateren vaart een Bretonse vissersboot. De bemanning schijnt te worden achtervolgd door het noodlot: bij de een na de ander openbaren zich de symptomen van een geheimzinnige ziekte, die niemand kent. De stuurman wijt de epidemie aan een Arabisch lid van de bemanning: is hij niet de enige, die niet wordt getroffen? De stemming aan boord dreigt door deze haat- en wraakgevoelens nog verder te dalen, de toestand wordt wanhopig. De kapitein zendt via de radio de ene SOS na de andere uit, doch krijgt geen antwoord.

Totdat hij het, ten einde raad, over de kortegolfzender probeert. En zie: ergens in Afrika wordt eindelijk zijn noodkreet opgevangen door een amateur-radiotelegrafist. Ergens uit

het oerwoud wordt een dokter opgetrommeld die de diagnose stelt vermoedelijk: vleesvergiftiging. De proef wordt genomen op de scheepskat (een der prachtigste scènes uit de film): zal het dier sterven? Het sterft – de diagnose blijkt juist te zijn. Dezelfde man, die de Arabier beschuldigde van toverij, heeft onwetend het onheil, verborgen in een ham-van-thuis, aan boord gehaald. En natuurlijk bleef de Arabier gezond: zijn godsdienst verbiedt hem immers varkensvlees te eten.

Binnen de 28 uur moet er een bepaald serum aan boord zijn, anders is het te laat, heeft de dokter gezegd. En nu wordt de eerste schakel gesmeed van een band-van-naastenliefde, die over de hele aarde loopt, zelfs tot achter het ijzeren gordijn. Het serum is in het Instituut Pasteur in Parijs, dus de radiotelegrafist in Afrika zoekt contact met iemand in Parijs. Die schakelt een radiotelegrafist in München in, om het serum per vliegtuig naar Noorwegen te brengen. Zal het lukken? Het lukt. Een Poolse stewardess komt erbij, een Amerikaanse soldaat in de westelijke – en een Russisch officier in de oostelijke zone van Duitsland. Tenslotte wordt het serum met een Russisch vliegtuig naar Noorwegen gebracht en met een Noors vliegtuig – op het nippertje maar nog net op tijd – aan boord.

Wat is er nu voor bijzonders aan deze film? In de eerste plaats de vondst van het scenario. Een dokumentair gegeven, dat alle mogelijkheden biedt om met echte mensen in echte milieus te werken. En dan natuurlijk de uitwerking, daar komt het tenslotte bij elk kunstwerk op aan. Geen ogenblik verslapt de spanning – de spanning van binnenuit, de *positive spanning*, want het gaat er nu eens niet om een gevaarlijke moordenaar uit te leveren aan de beul of aan de kogel van zijn wreker, maar om doodgewone mensen, mensen zoals u en ik, het leven te redden. En dat is mogelijk

Spanning aan boord van de vissersboot: is de ham vergiftig?

door een beetje solidariteit, een beetje goodwill, een beetje liefde – dat sterk genoeg blijkt om alle politieke en gevoelsmatige grenzen te doorbreken.

Het probleem der rasdiscriminatie, volkomen onopzettelijk gesteld, past in deze film, die we eigenlijk, als het niet zo hoogdravend klonk, het „hooglied van de naastenliefde” zouden kunnen noemen. „Si tous les gars du monde...” – die de grote prijs van de „Intern. Vereniging tegen Rassenhaat” heeft gekregen – is een verrassende film, een eerlijke, een verrukkelijke film. Voor allen die van echte spanning houden, van harte aanbevolen!

WILLY BERG

Beeldhouwkunst van deze eeuw

In de bijzonder mooie serie „De Schoonheid van ons Land” verscheen bij de Uitgeverij Contact „Beeldhouwkunst van deze Eeuw” (f 22,50), tekst van A. M. Hammacher, foto's van Hans Sibbelee.

Na een betrekkelijke bloei in de zeventiende eeuw is het met onze beeldhouwkunst bergafwaarts gegaan, en eerst tegen het einde van de vorige eeuw kwam het tot een opleving, die ten slotte geleid heeft tot een ontplooiing zoals men die niet vaak in een kort tijdsbestek en een klein land zal kunnen vinden.

Voor de eerste maal nu werd hier een overzicht gegeven van wat de beeldhouwkunst in onze eeuw heeft opgeleverd. Geen gemakkelijke taak. Wil zo'n overzicht ook werkelijk overzichtelijk blijven, dan dient de schrijver een zekere kritische maatstaf te hanteren, zodat de lezer het besef krijgt: dit is belangrijk, dit minder, dit het minst. Maar al te streng mag die maatstaf ook weer niet zijn en zeker mag men niet uitsluitend aandacht vragen voor wat het uithoudt in een internationaal milieu. Over het algemeen kan men zeggen, dat Hammacher zich uitstekend van deze taak gekwetend heeft. Zonder de kritiek volkomen te doen zwijgen, is hij er in geslaagd het felste licht te laten schijnen op de belangrijke figuren en de minder belangrijke toch te geven wat hun toekwam.

Een tweede moeilijkheid is dan nog gelegen in het feit, dat er in ons land geen documentatiecentrum voor moderne kunst bestaat, zodat de schrijver bij het samenstellen van een werk als het onderhavige moet vertrouwen op zijn geheugen, zijn in de loop van de jaren gemaakte aantekeningen en op te hooi en te gras verzamelde krantenknipsels en tentoonstellingskatalogi. Ieder, die wel eens getracht heeft zich op een onderdeel der moderne beeldende kunst te dokumenteren, zal bgrijpen welk een werk hier door de schrijver verzet is.

Doch bij het verzamelen, rangschikken en voordragen van materiaal, dat uitsluitend op de beeldhouwkunst als zodanig betrekking heeft, bleef het niet. Hammacher heeft een wijde culturele belangstelling en zo kon het niet anders of zijn verslag van de ontwikkeling der beeldhouwkunst – de meest sociaal gebondene der beeldende kunsten – werd tevens het verslag van de elkaar opvolgende geestelijke stromingen in een veranderende samenleving. Dat hij deze veranderingen a.h.w. van binnenuit beschrijft, zo min mogelijk steunt op de geijkte indelingen – etikettes, die van buiten af worden opgeplakt – maakt zijn boek alleen maar leesbaarder.

De prachtige reproducties sluiten onmiddellijk aan bij de tekst. Dat de gereproduceerde werken hier en daar wat minder overtuigen dan men wel zou willen, wie zal zich daarover verwonderen bij een beeldhouwkunst, die nog maar zo kort geleden begon zich een traditie, een stijl, een gezicht en een uitzicht te veroveren?

Een prachtig oriënterend boek voor ieder die belang stelt in de beeldhouwkunst van ons land!

IK denk er ZO over

Humanisme en politieke keuze.

Een week geleden plaagde een kennis me met de opmerking: „Ik weet al waarop jullie gaan stemmen: VVD of PvdA. Alle fatsoenlijke humanisten stemmen VVD of PvdA. De konfessionele partijen komen redelijkerwijze niet in aanmerking. Op de CPN kunnen jullie niet stemmen. De Socialistische Unie heeft zich met de CPN verzoend en zich uit de verkiezingen teruggetrokken. Blijft dus over VVD of PvdA. De moeilijkheid is natuurlijk dat jullie niet kunnen kiezen. Het gaat niet meer tussen liberalisme of socialisme, maar tussen sociaal-liberalisme of liberaal-socialisme. Velen van jullie vinden beide partijen goed en zouden liefst op allebei tegelijk willen stemmen, als daardoor hun stem niet ongeldig werd.”

Deze opmerking joeg me op stang, hetgeen de bedoeling van mijn kennis was. Niet omdat ik de redenering zo onjuist vond, maar omdat ze onvolledig is. Mijn kennis wist namelijk drommels goed dat er, behalve liberale en socialistische humanisten, aanhanger van VVD en PvdA, ook non-konformistische humanisten zijn, die het noch met de politiek van de VVD noch met de politiek van de PvdA eens zijn. Velen van hen zullen misschien wel verschijnen maar niet stemmen of blanco stemmen.

Natuurlijk bestaan er meningsverschillen tussen liberale humanisten en socialistische humanisten. Deze verschillen mogen beslist niet verdoezeld worden. Maar deze tegenstelling zal niet tot zulke hooglopende meningsverschillen leiden als tussen de konformisten enerzijds en de non-konformisten anderzijds. Debatten, waarbij een half-verkropte ergernis de ondertoon voert zoals tussen Noordenbos en Bonger in „M. en W.” op 12 mei, komen tussen liberale en socialistische humanisten niet voor.

Op grond van eenzelfde humanisme kunnen we voor verschillende politieke systemen kiezen. Maar die politieke keuze beperkt zich niet enkel tot het formele mechanisme van onze stem uitbrengen op 13 juni. Achter dit formele mechanisme staat de veel belangrijker politieke bewustwording en meningsvorming, de konsekwente praktijk van onze humanistische overtuiging ook in de politiek. Zelfs al zouden de aangesloten humanisten of alle op de VVD of op de PvdA stemmen of alle zich van stemming onthouden, dan nog zouden deze 20.000 à 30.000 stemmen op het geheel nog niet zo veel uitmaken. Een politieke aardverschuiving zou daardoor in Nederland zeker niet verwekt worden. En in de internationale politiek van vandaag zou de betekenis ervan nog minder meetellen. Deze internationale politiek wordt beheerst door grotere, reëlere factoren dan wat wij, handjevol humanisten in Nederland, er over denken.

Belangrijker dan het uitbrengen van onze stem op 13 juni is het feit, dat onze politieke keuze, door ons te konfronteren met de politieke werkelijkheid van vandaag, ons bewust kan maken dat in deze politieke werkelijkheid in de wereld van vandaag het humanisme bezig is een reële faktor van beslissende betekenis te worden. Dit bewustzijn is helaas nog veel te weinig tot ons humanisten in Nederland, verstrikt als wij zijn in de toevallige situatie waarin we verkeren, doorgedrongen. Er is in onze wereld van vandaag ontzaglijk veel bezig te gebeuren, waarin een humanisme van wereldformaat een belangrijke rol vervult. We zien en beseffen dit te weinig, omdat we door onze eigen politieke

tegenstellingen in beslag worden genomen. We zouden moeite moeten doen om ons uit de toevallige situatie hier en nu te verplaatsen in de grotere verhoudingen van de wereld, en onze situatie mede bezien in dit grotere perspectief.

Er dreigt gevaar dat wij verstikt raken in onze zelfvoldaanheid. Deze zelfvoldaanheid in humanistische kringen, waarover Noordenbos spreekt, is zeker niet denkbeeldig. Het is dezelfde zelfvoldaanheid waarin sommige Europese kristenen zich vertegenwoordigers waanden van de westerse beschaving en zodoende vele aziaten voorgoed van zich vervreemd hebben. Het is een zelfvoldaanheid waarin het zo makkelijk is andere politieke systemen dan de onze te veroordelen, onze vrijheid tegenover hun terreur, onze vrijheidszin tegenover hun slaafsheid te plaatsen. Humanisme betekent niet alleen vrijheidsdrang maar ook rationele verwerking van wat kollektief mogelijk is aan menselijke ontplooiing. Humanisme betekent niet alleen verontwaardiging over onrecht maar ook vertrouwen en toewijding aan een poging om met menselijke vermogens te werken aan een menswaardiger samenleving. Onze politiek van vandaag wordt nog te veel gedikteerd door angst en wantrouwen. Onze verontwaardiging over Duitse concentratiekampen schijnt ons niet belet te hebben om Duitsland te helpen herbewapenen, omdat dit nodig lijkt om ons te beschermen.

Het tijdperk waarin wij leven wordt gekenmerkt door grote dynamiek. In een halve eeuw hebben wij twee wereldoorlogen meegemaakt, een volkenbond zien opbouwen en afbreken en zien vervangen door een organisatie van verengde naties, fascistische rijken tot wereldmacht zien groeien en te gronde gaan, een kommunistische revolutie zien slagen en zich konsolideren in het uitgestrekte land ter wereld en zich daarna uitbreiden tot het grootste volk ter wereld, een economische crisis en wereldmalaise meegemaakt en geleidelijk zien veranderen in super-hoogkonjunktuur, koloniale rijken zien uiteenvallen en tientallen nieuwe nationalistische staten zien opkomen, de techniek zien groeien in een tempo als nooit tevoren gedroomd en machten zien ontketenen, waarvan de vernietigende werking nauwelijks wordt begrepen.

Deze dynamiek en voortdurende verandering vormen een bedreiging voor alles wat wij als zekere verworvenheden wanen. Verworvenheden aan vrijheden, verzekeringen, machtsposities. Iedere verworvenheid maakt ons wantrouwig tegen verandering, anti-revolutionair, behoudend. Europa en Amerika hebben hun verworvenheden aan vrijheden en machtsposities. Zij verlangen garanties en waarborgen. Rusland heeft ten koste van veel strijd zijn eigen verworvenheden in de recente geschiedenis bereikt, en zoekt op zijn wijze konsolidatie en garanties. De kort geleden zelfstandig geworden gebieden en de nu nog gekoloniseerde volken staan anders tegenover deze verlangens naar garantie. Economische en technische hulp van het westen wordt aangeboden teneinde machtsposities te garanderen, „defensie-gordels” te verstevigen. Wanneer de Sovjet-Unie hulp biedt zonder dergelijke voorwaarden tot gordelvorming en zonder vraag naar garanties, zal zij beter kunnen slagen dan het westen.

Bezien wij de internationale politiek in het

licht van deze privileges en verworvenheden en hun garanties enerzijds en onderontwikkeling en onverworvenheden anderzijds, dan ziet het politieke beeld er „realistischer” uit. Maar dan begrijpen we ook tegelijkertijd dat onder alle revoluties, ideologieënstrijd, politieke blunders en terreurdaden een grote historische stroom zichtbaar wordt.

In deze twintigste eeuw, die voor velen hier in West-Europa zo somber en uitzichtloos lijkt, hebben wetenschap en techniek voor het eerst voor honderden miljoenen mensen in de wereld het actief deelhebben aan de materiële en geestelijke goederen van de beschaving in een grijpbaar vooruitzicht gebracht. In plaats van koninklijk privilege of goddelijk recht zijn ze algemeen menselijk recht geworden. De realisatie van dit menselijk recht is de taak van deze eeuw. De ontgoddelijking en humanisering van dit menselijke streven en de kollektieve realisatie in de politieke, maatschappelijke en kulturele werkelijkheid van vandaag is de humanistische faktor van beslissende betekenis, waarop wij eerder doelden. Kunnen wij ons opwerken tot een wereldperspectief, dan zal deze faktor ons zeker niet ontgaan. Dit inzicht versterkt de menselijke solidariteit die zo noodzakelijk is om over de muren en door de gordijnen van rasdiskriminatie, ideologieën-tegenstelling en privilegepositie heen te zien.

Dan ook is er een mogelijkheid dat wij de garanties niet in de verkeerde richting zoeken. Niet in juridische formules en parlementaire procedures die op zichzelf niet bestand zijn tegen gewelddadige schending, niet in gewetenscontrole en politieke terreur die alleen kontra-terreur kunnen uitlokken, niet in militaire bondgenootschappen en diplomatieke maneuvers die even makkelijk afspringen als ze gevormd worden. Al dergelijke garanties zijn onvolledig en ontoereikend, en hollen bovendien de werkelijke waarborgen uit. Deze werkelijke waarborgen zijn ons levend besef van menselijke solidariteit, ons vermogen om in de andere, ook als politieke tegenstander, steeds de mens te zien, en onze oprechte onderwerping aan het gemeenschappelijke streven naar een menswaardige samenleving.

De bewustwording van dit humanisme als groeiende realiteit in deze wereld kan de politieke keuze van ons, humanisten, ook na de verkiezingen bepalen. KWEE SWAN LIAT

Wij mensen

Lezend in „Mens en Wereld” van 12 mei j.l. werd ik getroffen door het artikeltje op de eerste pagina, zonder titel, maar geïllustreerd met een foto van dansende negers in Lagos. In bedoeld artikel wordt zeer in het kort het probleem blank-bruin gesteld, beter nog: men gooit het ons voor de voeten en de westerse mens wordt de bitterste verwijten gedaan. Na lezing ervan bleef mij het moedeloze gevoel bij, dat er van ons, westerlingen, blanken, geheel niets meer deugt, dat we niets meer bezitten en niets meer zijn, dat we alles missen waardoor we aanspraak kunnen maken op dat éne woordje: „mens”, en dat er voor ons geen hoop meer is.

Tegenover de blanken wordt de gekleurde mens gesteld, vol kracht, schoonheid en stijl, vol ernst, echtheid en zuiverheid, met als enige smet een kleine beschamende naäperij van de minderwaardige blanken.

Is het nu werkelijk nodig, is het waar, is het zinvol en goed het verschil tussen „hen” en „ons” zo te stellen? Na twee wereldoorlogen is de wereld „open” gegaan, en verbaasd en geschokt kwam men tot de ontdekking, dat men als blanke niet langer heer en meester was over moeder aarde en dat in de door blanken overheerste en bestuurde gebieden mensen

(Zie verder volgende pagina)

OPTIMUM EN MAXIMUM

Als het humanisme de mens als levend wezen in het midden van alle beschouwing plaatst, is het van belang te bedenken, dat er voor de verichtingen van alle levende wezens zowel optima, als maxima zijn.

De optima worden bereikt, wanneer alle omstandigheden zo gunstig mogelijk zijn; de maxima liggen bij de grenzen van het leven. De ademhaling van de zoogdieren bijv., geschiedt het best bij een zeker zuurstofgehalte van de lucht. Zonder zuurstof en in zuivere zuurstof sterft het dier. Temperatuur en vochtgehalte van de omgeving van planten moeten een zekere graad bereiken om het leven zo gunstig mogelijk te doen verlopen. Stijgt de temperatuur, dan wordt spoedig een maximale temperatuur bereikt, waarbij het leven nog juist behouden wordt; daarboven sterft de plant de warmtedood.

Het is dus kenmerkend voor het levende wezen, dat er zowel voor alle factoren van zijn omgeving, als voor al zijn verrichtingen optima zijn aan te geven en daarnaast maxima. Zoals het woord aanduidt, gaat bij het optimum alles op zijn best, maar het maximum of het minimum (dat is het negatieve maximum), dat verdragen of gepresteerd wordt, ligt op de grens van het leven.

Als dat zo is, moet de humanist op grond van zijn biologische instelling er zich wel over verbazen dat in de mensenmaatschappij het maximum zo verheerlijkt wordt en het optimum zo weinig wordt nagestreefd. En als hij over het lot van de mens en het behoud van diens leven nadenkt, moet hij er zich zelfs bezorgd over maken. De verklaring van deze bewondering van het maximum is natuurlijk, dat het met zo grote emotionaliteit verbonden is. In alle sporten, in het verkeer, in het bedrijfsleven, och, bijna overal, zijn de maxima, de records, opwindend. Toch grenst ook daar het maximum aan de dood.

De optima gaan slechts met een emotioneel zoveel zwakker gevoel van welbehagen samen. Alleen in kunsten en wetenschappen speelt het maximum geen, of bijna geen rol. De waarde van een schilderij of muziektuk ligt niet in zijn afmetingen en is niet in getallen uit te drukken, zoals voor het bepalen van een maximum toch nodig is.

Het volgen van een stijgende lijn op welk maatschappelijk terrein ook wordt zeer vergemakkelijkt door de daarmee verbonden en zozeer op prijs gestelde emoties. Maar er zijn gevallen, waar, juist omdat wij levende wezens zijn, een stijgende lijn op de duur moet ombuigen tot een horizontale, omdat zij niet voortdurend kan blijven stijgen. De lijn van de gemiddelde levensduur van de mens is daarvan een voorbeeld. Handhaving van zo'n niet meer stijgend niveau vereist een inspanning, die moeilijker te volbrengen is dan een grotere inspanning bij het stijgen, wegens de verzwakking van de daarbij opgewekte emoties. Jaren van, met kleine schommelingen, voortdurende stijging: bemoedigend, heerlijk. Jaren van, met kleine schommelingen, gelijk blijvende hoogte: vervelend, niets nieuws, laat een ander het werk maar doen.

Toch is er in de laatste tijd ook in de maatschappij meer oog gekomen voor het optimum, al wordt het blijkbaar niet als zodanig herkend en voor een „hier en nu” praktisch bereikbaar maximum aangezien. Dit is dikwijls daar het geval, waar „gepland” wordt. Streekontwikkeling, stedenbouw volgens een bepaald plan laten althans een streven naar een optimum toe, misschien ook, omdat aan het geheel duidelijke grenzen zijn gesteld.

Het laat zich denken, dat men in de toekomst niet meer naar zo groot mogelijke snelheid, zo groot mogelijke industrialisatie, zo groot mogelijke export en zo voorts zal streven, maar voor alles het optimum zal zoeken te bereiken. Waarbij men bedenke, dat ook optima verschuiven kunnen in verband met veranderende omstandigheden.

Hoe de mens in die optimale maatschappij aan de hem toekomende, immers onmisbare gemoedsbewegingen te helpen, lijkt mij een van de grootste problemen. Het bestaat trouwens ook reeds nu in verband met vrijetijdsbesteding. Humanisten zullen zich uiteraard beter op hun plaats voelen in die optimale maatschappij, dan anderen, die minder aandacht aan de aard van het leven wijden.

A. B. DROOGLEVER FORTUYN

Vervolg: Wij mensen

woonden, mensen die hun eigen kracht en vermogen hadden ontdekt en die, ofschoon na eeuwen van geregeerd worden nog niet gans rijp voor die geweldige taak, hun eigen gebieden wensten te bezitten en te beheren. De periode van kolonisatie was voorbij, geschiedenis geworden, evenals in vroeger jaren de slavernij, al bestaan er nu van beide nog de laatste taaie uitlopers.

Voor deze ontwikkeling in de gang der mensheid zich had voltrokken, is er onrecht geschied, gruwzaam en in vele gevallen afschuwelijk, maar wie van ons treft de blaam, het verwijt, wie waren en zijn de schuldigen en hoe kunnen ze gestraft worden...

In vroeger tijden trokken de dapperen, de helden, ten strijde en maakten veroveringen, aangemoedigd en toegejuicht door gans het volk. Zo, vervuld van machtsdroom en eigenbelang, werden de wingewesten gemaakt, eerst overheerst en beheerd door een groep belanghebbenden, „compagnieën”, later overgedaan aan het goevernement en zo als „koloniaal” gebied meer of minder goed bestuurd. Het uitgangspunt, de egoïstische overheersende gedachte, was winstbejag. Om „winst” getroostte men zich de moeilijkheden van deze geweldige opgave, want niemand zal kunnen ontkennen, dat het besturen van de onmetelijke wezens-

vreemde gebieden een enorme taak was, waarvan ontelbare Europeanen zich vol goede bedoelingen met hart en ziel gewijd hebben. Op de „winst”, die men uit deze zelf- en met moeite veroverde gebieden haalde, was men trots, want men besepte niet wat men deed, de tijd was er immers niet rijp voor. Voorbeelden van mens-onterende uitbuiting en wrede onrechtvaardige behandeling in de koloniën zijn er vele, maar die vindt men overal en te allen tijde, ze zijn geen speciaal privilege van rijke plantage-bezitters of hoge bestuursambtenaren in koloniaal gebied. Daar hebben we ook hier in Nederland in de oorlog wel iets van leren beseffen...

Na de oorlog, de gruwelijkste, die ooit gewoed heeft, was de tijd rijp, en wijd zijn onze ogen open gegaan, „onze” ogen en „hun” ogen, en thans is het beter op te houden met te laken en te prijzen, op te houden met blank als knap en goed te zien en bruin als slecht, dom en dwaas, op te houden bruin als edel en schoon te beschouwen en blank als slecht en onzuiver te bestempelen. De tijd is nu zo rijp, dat we op moeten houden met deze indeling van ons mensen. We moeten leren begrijpen, dat geen enkel ras en geen enkele kleur „beter” is dan een andere, dat alle volkeren, alle rassen en kleuren bestaan uit goede mensen en slechte mensen, en

gelen en schurken, eerlijken-als-goud en stiekeme bedriegers, wijzen en dwazen, dat alle mensen, waar ook ter wereld, op dezelfde wondermooie manier worden geboren en op dezelfde manier sterven: als het hart tot stilstand komt. In diepste wezen zijn wij mensen allen gelijk met dezelfde behoeften en verlangens... van het hart.

Niets gaf hiervan zo'n goed en zuiver beeld als de prachtige tentoonstelling „Wij Mensen” in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Dit beeld van de mensheid als eenheid-in-wezen geeft moed, inspireert en stemt tot uiterste bescheidenheid, want wij Europeanen zijn maar een handje-vol en hebben werkelijk geen recht een grote mond op te zetten.

Ook in Europa en Amerika wonen, tussen veel schurken en dwazen, waarachtige mensen, die vol kracht, schoonheid en ernst zijn en met wie het goed zal zijn „gelijkwaardige medeburgers” te worden op die ene wereld, die onweerstaanbaar komt. Met die bedoeling van het bewuste artikel ben ik het volmaakt eens.

Laten we toch niemand met verwijten overstelpen of in een hoek schoppen, maar ons klaar bewust zijn, dat we elkaar nodig hebben: Oost en West, en blank en bruin. Technische en economische ontwikkeling in het Westen zullen zonder meer geen geluk brengen, maar in het Oosten politieke onafhankelijkheid zonder ontwikkeling evenmin. Zonder uitwisseling en wisselwerking kunnen we niet meer en hoeven we niet meer, laat dat besef ons doordringen en ons „mens-zijn” stimuleren.

Slechts dan kunnen we moedig en krachtig, zonder vrees, vol van waarachtige kameraadschap, vol van respect voor elkaars cultuur, bouwen aan die „ene wereld” die zonder nieuwe wereld-vernietiging zal kunnen ontstaan... als wij mensen blijken er rijp genoeg voor te zijn. Het ligt aan ons en aan ons alleen.

MARIA SCHRÖDER-VAN GOGH

„Er zijn helaas nog altijd gemeentebesturen die het met de plicht te zorgen voor voldoende openbaar onderwijs niet ernstig genoeg nemen. Het kost vaak veel strijd van de zijde der ouders de hun toekomstige school te krijgen. Want nog altijd staan de ouders van de openbare school bij die van de bijzondere school achter in rechten t.o.v. de stichting van een school. De Lageronderwijswet 1921 kent op dit belangrijke stuk de gelijkstelling nog niet. Dit is een van onze grieven, die wij met steeds meer kracht naar voren zullen brengen.”

Deze kritische woorden werden – blijkens het verslag in het „Haagsch Dagblad” – gesproken op de jaarvergadering van de vereniging „Volksonderwijs” door de voorzitter mr. A. de Roos. Hij typeerde duidelijk de huidige situatie, die allesbehalve bevredigend genoemd kan worden en zeker in humanistische kring alle aandacht verdient.

MENS EN WERELD

verschijnt om de veertien dagen

Hoofdredakteur: dr. H. Bongers. Redaktiesekretaris: J. van Straten, Goethelaan 73, Utrecht. Telefoon: 21563. Administratie en advertenties: Bleyenburgerstraat 1, Utrecht. Tel.: 10163. Postgiro 304.960, t.n.v. Humanistisch Verbond, Utrecht. Advertentietarieven op aanvraag. Kleine advertenties: f 1,— per regel. Abonnementsprijs: voor leden van het Humanistisch Verbond f 3,50 p. jaar, voor niet-leden f 6,—. Buitenland f 6,50. Losse nummers: f 0,20.

CREMATIE

Het lidmaatschap der Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding geeft recht op toepassing van lage crematie-tarieven. Gezinscontributie minimaal f 3.— per jaar. De Vereniging bemiddelt voor gezinsverzekering op speciale voorwaarden.

Alle gewenste inlichtingen:

Hoofdkantoor Riouwstr. 186, Tel. 554797, 's-Gravenhage

N.V. Levensverzekering-Maatschappij

AURORA (opgericht 1887)

Amsterdam - Herengracht 62 - Telefoon 47006-42878

Kapitaal-, Lijfrente-, Volksverzekeringen

en ... het veel gevraagde

Aurora Spaarcertificaat

(3% rente en een gegarandeerd spaarkapitaal ook na overlijden)

Vraagt vrijblijvend nadere inlichtingen

Dame, wed. z.k., 56 j., zeer goed gesitueerd, opgewekt, meegaand karakter, goede huis- en gastvrouw, zeer gelukkig gehuwd geweest zijnde, zich nu zeer eenzaam voelend, zou gaarne hertrouwen. Enig doel: harmonisch huwelijk.

Brieven onder nr. juni 1, bur. van dit blad

Indien U zich in de rijen der humanisten heeft geschaard en bovendien lid is van de P. v. d. A.

sluit U dan aan bij de HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP in de Partij van de Arbeid!

Vraagt U eens een proefnummer van ons maandblad „Vernieuwing”

Het secretariaat der H.W.G., Nieuwe Rijn 33a, Leiden, verstrekt U gaarne inlichtingen

Gevr. in kl. hum. gezin, 3 pers., waar vr. des huizes hulpbeh. is

Zelfst. hulp in de huishouding

Voorlopig in Meppel, binnenkort (enkele weken) naar Alkmaar verhuizend. Eigen kamer met centr. verw. (e.v. eigen meubelen). Leeftijd liefst niet ben. 30 jaar. W. Kastelein, Stationsweg 70 a, Meppel.

Het Humanistisch Thuisfront heeft Uw steun nodig!

Wordt daarom kontribuant door f 2,50 te storten op rekening 523634 van het Humanistisch Thuisfront Hekelveld 16, te Amsterdam

KENNISMAKING

Weduwe, 45 jaar, met 2 kinderen, (jongens van 4 en 13 jaar) in het bezit van pensioen en woning, uit goed milieu, wonende te den Haag op mooie stand, zoekt serieuze kennismaking met ontwikkeld en beschaafd heer, eveneens uit goed milieu, leeftijd tot ± 55 jaar.

Brieven onder no. 25 aan Boekhandel ESKA, den Haag, Weimarstraat 117.

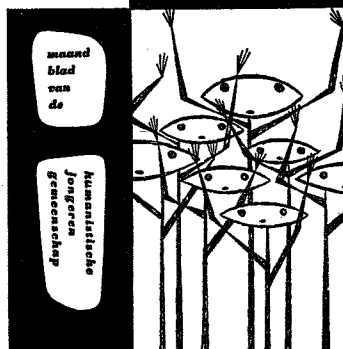
PE-KA-RAB (dir. D. Stoffels), hèt servicebur. voor buiten- en binnenl. verlofgangers, Frans Halslaan 80, tel. 02950-6940 Hilversum, verzorgt in 't Gooi voor fin. draagkracht. 1ste en 2de kl. tijdelijke gemeub. woonruimte m. of zonder pension voor langer dan 2 mnd. Prijskl. melden. Ook nieuw- en oudbouwhuizen te koop met vrije vestiging in 't Gooi.

Besch. repres. dame, 50 jaar, zoekt **passende functie**

v. leid. huishdg. i.g. milieu. Zeer goede huisvrouw, ook administratief onderl. liefst daar waar vrouw ontbreekt. Ook buitenland

Brieven onder nr. juni 2, bur. van dit blad

LIBERTYN

Wat leeft er onder de jongeren?

maandblad h.j.g.

redactie secr.: arthur de jong, vijzelstraat 5, amsterdam

administratie: noorderweg 178 hilversum

abonnement f 2.— per jaar

postgiro 584802 t.n.v. penningmeester h.j.g. te rotterdam

De kerkelijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc.

Buiten-kerkelijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

WEEZENKAS

Vereniging op de grondslag van het beginsel „Opvoeding zonder geloofsdogma”

Inlichtingen omtrent het lidmaatschap bij de Sekretaris W. DE HAAS, Adm. de Ruyterweg 234, Amsterdam-W.

Zojuist is verschenen:

IPHIGENEIA IN ARGOS

het bekende blijspel in vier bedrijven van Prof. Dr. LIBBE VAN DER WAL

PRIJS f 3,50

Bestellingen te zenden aan:

Centraal Bureau Humanistisch Verbond
Bleyenburgerstraat 1, Utrecht
Telefoon 10163 - Postgiro 304960

DE ARK

Humanistisch Conferentie- en Vakantieoord

Pensionprijzen: f 6.— per persoon per dag, bij verblijf van één week of langer: f 5.50 per dag. Speciale tarieven voor kinderen en groepen. Vraagt inlichtingen!

Belvédèrelaan 14 Nunspeet
Tel. K 3412-2404